

Ruben Willaert
restauratie & archeologie

Koutermolen (Kortemark, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2016L148

Datum: februari 2017 – maart 2017

NOTA

VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

VERSLAG VAN RESULTATEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Erik Verbeke, Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2016 Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba. Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL (projectcode 2016L148)

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	9
1.1 Beschrijvend gedeelte	9
1.1.1 Administratieve gegevens	9
1.2 Onderzoeksopdracht	11
1.2.1 Onderzoekskader	11
1.2.2 Juridische context	11
1.2.3 Randvoorwaarden	11
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	13
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	13
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	15
1.2.6.1 Methode	15
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	15
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	15
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	15
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	16
1.3 Assessmentrapport	16
1.3.1 Ruimtelijke situering	16
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	18
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	19
1.3.2.2 Geologie	20
1.3.2.2.1 Tertiair	20
1.3.2.2.2 Quartair	21
1.3.2.3 Bodem	22
1.3.2.3.1 Bodemtypes	22
1.3.2.3.2 Bodemerosie	23
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	24
1.3.2.5 Hydrografie	26
1.3.3 Gekende archeologische waarden	27
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	27
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	27
1.3.3.1.2 Historische kaarten	28
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	30
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	33
1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader	35

1.4	Conclusie en syntheseplan	37
1.4.1	Samenvatting t.a.v. gespecialiseerd publiek	38
1.4.2	Samenvatting t.a.v. niet gespecialiseerd publiek	38
Deel 2:	Resultaten van het proefsleuvenonderzoek.....	39
2.1	Beschrijvend gedeelte	39
2.1.1	Administratieve gegevens	39
2.2	Archeologische voorkennis.....	40
2.3	Onderzoeksopdracht	42
2.3.1	Vraagstelling	42
2.3.2	Randvoorwaarden	43
2.3.3	Geplande werken	43
2.4	Werkwijze en strategie.....	44
2.4.1	Motivering onderzoeksstrategie	44
2.4.2	Organisatie van het vooronderzoek	44
2.4.3	Gebruikte materiaal	45
2.4.4	Beschrijving en motivering eventuele afwijkende methodiek en bijstellingen van de oorspronkelijke strategie.....	45
2.4.5	Inbreng specialisten	46
2.4.6	Algemene wetenschappelijke advisering	46
2.5	Assessmentrapport.....	47
2.5.1	Beschrijving en motivering van de methoden, technieken en criteria	47
2.5.2	Assessment van de vondsten.....	47
2.5.3	Assessment van de stalen.....	49
2.5.4	Conservatie-assessment	49
2.5.5	Assessment van de sporen	50
2.5.5.1	<i>Manifestatie archeologische site aan het huidig oppervlak</i>	<i>50</i>
2.5.5.2	<i>Stratigrafie en bodemopbouw van de site.....</i>	<i>50</i>
2.5.5.3	<i>Spoorbeschrijving en -interpretatie</i>	<i>57</i>
2.5.5.3.1	Paalkuilen	57
2.5.5.3.2	Greppels	60
2.5.5.3.3	Depressie.....	63
2.5.5.3.4	Recente verstoringen	63
2.5.6	Assessment van het onderzochte gebied	64
2.5.6.1	<i>Landschappelijke ligging</i>	<i>64</i>
2.5.6.2	<i>Historische beschrijving.....</i>	<i>65</i>

2.5.6.3	<i>Onderzocht gebied in zijn archeologisch kader</i>	65
2.5.6.4	<i>Datering en interpretatie archeologisch ensemble</i>	65
2.5.6.5	<i>Confrontatie met de bevindingen van het bureauonderzoek</i>	65
2.5.6.5.1	Aardkundige bevindingen	65
2.5.6.5.2	Historisch en archeologisch kader	66
2.5.7	Potentieel op kennisvermeerdering	66
2.5.7.1	<i>Aard van de potentiële kennis</i>	66
2.5.7.2	<i>Waardering en advies vervolgonderzoek</i>	67
2.5.8	Beantwoording van de onderzoeksvragen	68
2.5.9	Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek	71
2.5.10	Samenvatting voor een niet gespecialiseerd publiek	71
Deel 3:	Bibliografie	73
Deel 4:	Bijlagen	74
4.1	Plannenlijst	74
4.2	Sporenlijsten	78
4.3	Vondstenlijsten	78
4.4	Inventaris	79
4.5	Monsterlijst	79
4.6	Dagrapport	79

FIGURENLIJST (2016L148)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	9
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	10
Figuur 3: verstoringskaart.....	10
Figuur 4: geplande werken.....	14
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).....	19
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	20
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	21
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).....	22
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).....	23
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	24
Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	25
Figuur 13: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).....	26
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).....	29
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	30
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	31
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 20: projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal).....	35
Figuur 23: syntheseplan.....	37
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	39

Figuur 25: Algemeen opgravingsplan van de opgravingen uit 1992. Legende: 1. karrensporen; 2. bronstijd grachten; 3. middeleeuwse grachten; 4. paalgaten en dassenburchten; 5. recent; 6. windval (bron: Bourgeois, Meganck, Semey 1998, fig. 25).	40
Figuur 26: Foto van de omgeving tijdens het proefsleuvenonderzoek. In de achtergrond is de molen prominent aanwezig.	41
Figuur 27: Locatie van de geplande woningen en de nieuwe dorpsstraat binnen het plangebied.	43
Figuur 28: Locatie van de proefsleuven op de kadasterkaart (bron: Geopunt)	45
Figuur 29: Proefsleuven geprojecteerd op GRB kaart (bron: GRB)	46
Figuur 30: Tekening van de doorsnede (links) en vooraanzicht (rechts) van vnr. 1	48
Figuur 31: De meest diagnostische stukken van Vnr. 3. De verfstreken lopen schuin naar de bodem toe en zijn soms gekruist.	48
Figuur 32: De buitenzijde (links), doorsnede (midden) en binnenzijde (rechts) van het bakpanfragment.	49
Figuur 33: Thematische kaart met de aanduiding van sporen en verstoringen (bron:GRB)	50
Figuur 34: Sleuvenplan met aanduiding van de vlak- en maaiveldhoogtes (bron: GRB)	51
Figuur 35: Proefsleuven met aanduiding van de bodemprofielen (bron: GRB)	52
Figuur 36: Aanduiding van de verschillende bodemkundige lagen ter hoogte van profiel 2, zowel in vlak (links) als in profiel (rechts).	53
Figuur 37: Weergave van het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel. In het bijzonder aan de oostzijde van het plangebied is een onnatuurlijk rechthoekig en scherp verschil in hoogte merkbaar (bron: Geopunt).	54
Figuur 38: Profielen 3 (links) en 1 (rechts) met aanduiding van de verschillende bodemhorizonten	55
Figuur 39: (links) zicht vanuit de zuidwestelijke hoek van het terrein in noordoostelijke richting, het terrein is duidelijk relatief vlak. (rechts) Profiel 4 met aanduiding van de verschillende bodemhorizonten	56
Figuur 40: Overzichtsplan van alle profielen en de variatie in aardkundige opbouw (bron: GRB).	56
Figuur 41: Thematische kaart met proefsleuven en sporen (bron: GRB).	57
Figuur 42: Het kijkvenster in werkput 3	58
Figuur 43: Uitsnede van de thematische kaart ter hoogte van het kijkvenster (bron: GRB)	58
Figuur 44: S4 in vlak (links) en in coupe (rechts)	59
Figuur 45: S7 in vlak (links) en in coupe (rechts)	59
Figuur 46: S8 in vlak (links) en in coupe (rechts)	60
Figuur 47: S9 in vlak (links) en in coupe (rechts)	60
Figuur 48: Weergave van de greppels op het Digitaal Hoogtemodel. Voor de duidelijkheid zijn de greppels overdreven dik en lang weergegeven (bron: Geopunt).	61
Figuur 47: S1 (bovenaan links), S2 (bovenaan rechts) en S3 (centraal links) in vlak en S10 in vlak (onderaan rechts) en in coupe (onderaan links)	62
Figuur 50: Zicht op de opgevulde depressie in zuidwestelijke richting in werkput 3. Er zijn duidelijk sterk verschillende dempingslagen zichtbaar.	63

Figuur 51: Zicht in noordoostelijke richting in werkput 2 (links) en in zuidoostelijke richting in werkput 1 (rechts). De recente aard van de verstoringen is onmiskenbaar door het recente materiaal dat erin wordt aangetroffen.	64
Figuur 52: Syntheseplan met de samenvatting van alle gegevens uit het vooronderzoek (bron: GRB)...	72

TABELLENLIJST (2016L148)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	9
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	18
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	30
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	33
Tabel 5: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	39
Tabel 6: Aantallen naar aard spoor.....	57

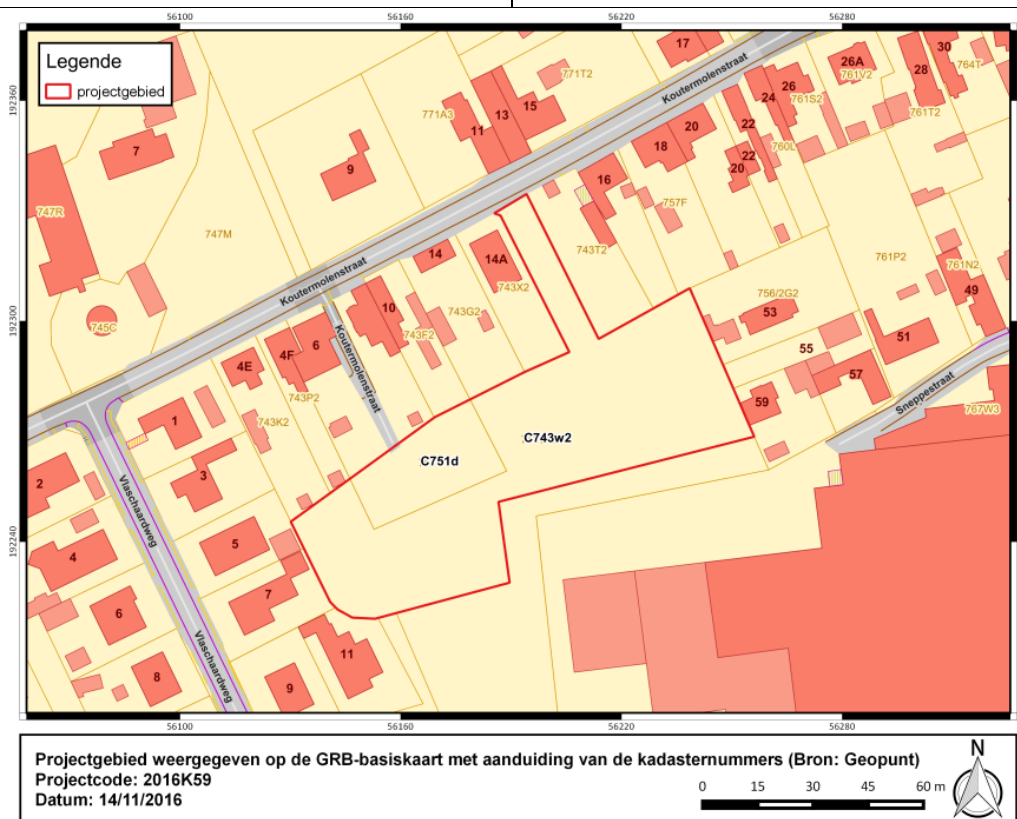
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

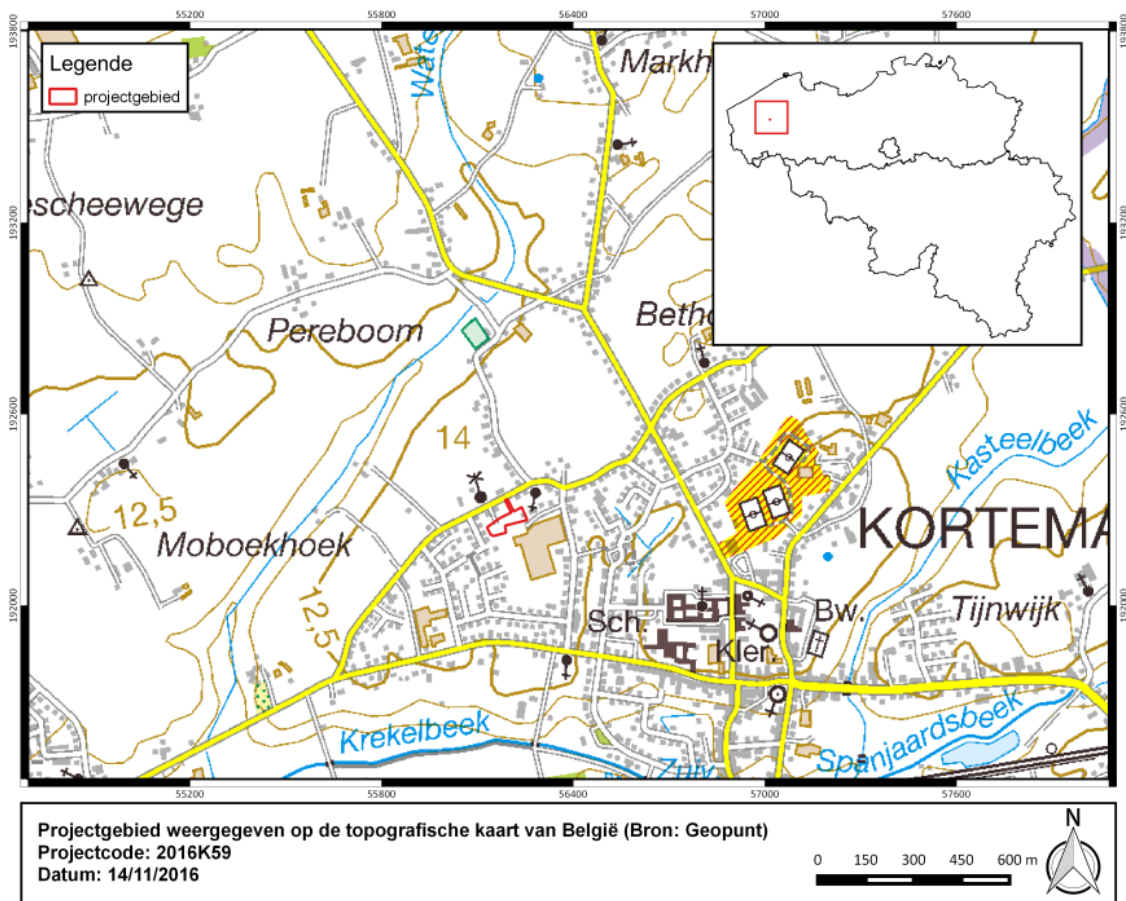
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

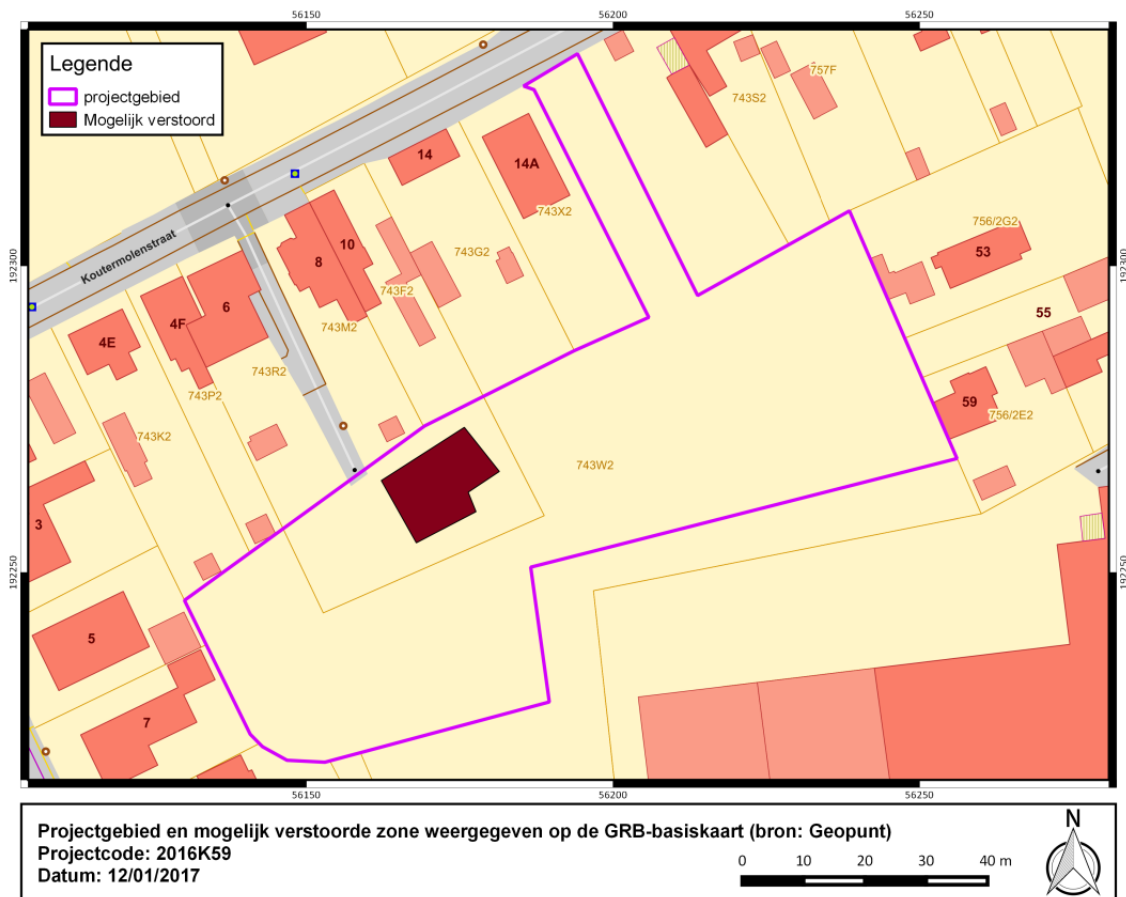
a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortemark
	Deelgemeente	
	Postcode	8610
	Adres	Koutermolenstraat
	Toponiem	Koutermolen
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 56104 Y _{min} = 192216 X _{max} = 56280 Y _{max} = 192338
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortemark, Afdeling 1, Sectie C, nr. 751d, 743w ² Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

Figuur 3: verstoringskaart.

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van sociale woningen. Het projectgebied wordt in deze studie Kortemark Koutermolen genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied Kortemark Koutermolen. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan gedeeltelijk in woongebied. Het bevindt zich noch in een beschermde archeologische site, noch in een vastgestelde archeologische zone, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt ca. 5060m² en de ingreep in de bodem meer dan 1000m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch en maatschappelijk onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning.

In uitvoering van het Regeerakkoord zijn de klassieke subsidies ter ondersteuning van de bouw van sociale koopwoningen en de inrichting van sociale kavels opgeheven. Het betreft de subsidie voor verwerving (SV) en voor de aanleg van infrastructuur (SSI) en de subsidie voor bevordering van eigendomsverwerving (SBE). De overgangsregeling die daarvoor werd voorzien, is het onderwerp van dit luik.

Voor lopende projecten is wel in een overgangsregeling voorzien. Voorwaarde is dat de VMSW uiterlijk op 26 juli 2014 op de hoogte is gebracht van het project en dat het project op dat moment al een gunstig advies had gekregen van het Agentschap Wonen-Vlaanderen, na bespreking op lokaal woonoverleg. Om de nodige duidelijkheid te scheppen, stelde het decreet van 19 december 2014 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015 dat de Vlaamse regering een lijst opstelt van de projecten die aan de voorwaarden voldoen.

Als overgangsmaatregel werd in artikel 27 van het besluit van de Vlaamse Regering van 18 december 2015 houdende de stopzetting van de subsidiëring van de sociale koopwoningen en sociale kavels en houdende de aanpassing van diverse besluiten met betrekking tot het woonbeleid in Vlaanderen opgenomen dat de projecten uit de lijst de regeling met betrekking tot de subsidiëring van verrichtingen voor de realisatie en instandhouding van sociale koopwoningen en sociale kavels, die van kracht was vóór 1 januari 2015, van toepassing bleef.

Dit dossier met een overgangslijst werd al voorgelegd op 17 juli 2015 en 18 december 2015 (*cfr.* VR 2015 1707 DOC.0830-1BIS en VR 2015 1812 DOC.1444-1BIS). Telkens werd een tussentijdse lijst voorgelegd, die de voortgang van lopende projecten moest garanderen. Het bleek immers niet mogelijk om meteen alle projecten in kaart te brengen die aan de voorgestelde overgang voldoen.

Omdat de overgangsregeling over een lange periode dreigde uit te lopen, werd op 18 december 2015 bovendien beslist om bijkomende beperkingen in te voeren om in aanmerking te komen voor subsidies. De basis hiervoor werd gelegd met het decreet van 14 oktober 2016 houdende wijziging van diverse decreten met betrekking tot wonen dat in artikel 91 van het decreet van 19 december 2014 houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015 bijkomende voorwaarden heeft opgenomen:

- uiterlijk op 1 juni 2016 opgenomen zijn op de meerjarenplanning of de korte termijnplanning;
- uiterlijk op 31 december 2018 worden de werken voor de bouw van de sociale koopwoningen of voor de aanleg van sociale kavels of de bijhorende aanleg of aanpassing van de wooninfrastructuur besteld;
- vanaf 1 januari 2017 kan een van de werken pas besteld worden als zowel de vergunning voor de bouw van de sociale koopwoningen of voor de aanleg van sociale kavels als de vergunning voor de bijhorende aanleg of aanpassing van de wooninfrastructuur is afgegeven. Deze voorwaarde geldt niet voor projecten die een menging omvatten of realiseren van enerzijds sociale huurwoningen en anderzijds sociale koopwoningen of sociale kavels. Als de werken voor de bouw van sociale koopwoningen in verschillende fasen worden uitgevoerd, kan in afwijking de aanleg of aanpassing van wooninfrastructuur besteld worden als voor ten minste een bouwfase de vergunning is afgegeven.
- vanaf 1 januari 2018 kan een van de werken pas besteld worden als zowel de vergunning voor de bouw van de sociale koopwoningen of voor de aanleg van sociale kavels als de vergunning voor de bijhorende aanleg of aanpassing van de wooninfrastructuur is afgegeven uiterlijk op 31 december 2017.

Verder werd met het decreet van 14 oktober 2016 de verplichte opname in een lijst van alle projecten die aan de voorwaarden voldoen, geschrapt. Het blijkt immers niet mogelijk om een exhaustieve lijst op te maken.

Tot slot werd op 18 december 2015 ook beslist dat, in het geval de beschikbare kredieten onvoldoende blijken te zijn voor de finaal voor subsidiëring in aanmerking komende projecten, de subsidiepercentages of het SSI-plafond per woning verminderd moeten worden. De afwikkeling van de overgang moet met andere woorden worden opgevangen binnen de beschikbare kredieten tot aan het einde van deze legislatuur. Rekening houdend met de geraamde budgettaire impact (*cfr.* punt 3) wordt daarom voorgesteld om na goedkeuring van dit besluit de nog toe te kennen SBE-subsidies te halveren.

Inmiddels werd ook duidelijk dat voor toekenning van SSI deze subsidies worden toegekend volgens het FIFO (first in, first out) principe.

Dit impliceert dat de opdrachtgever er alle belang bij heeft dat het project zo spoedig kan worden gerealiseerd.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Kortemark Koutermolen werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (*cfr. infra*).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever plant de bouw van 9 woningen (6 sociale huurwoningen en 3 sociale koopwoningen), volledig op schaal van de omgeving.

De nieuwe intiemere dorpsstraat wordt opgevat als een plaats waar het publiek het private ontmoet, een idee dat aansluit bij het dorpse karakter van de omgeving.

Voorgaand onderzoek met de vraag naar functionele diversiteit vertaalt zich in de uiteindelijke volumetrie. Omwille van de kleine schaal van dit projectgebied wordt bewust niet gezocht naar nieuwe woonvormen en wordt er gekozen voor een type basisplan. Zonder de diversiteit uit het oog te verliezen, zorgt de repetitie van dit basisplan voor een budgetvriendelijk en rationeel geheel. Zo wordt gezorgd voor een vormdialoog tussen de huur- en koopwoningen.

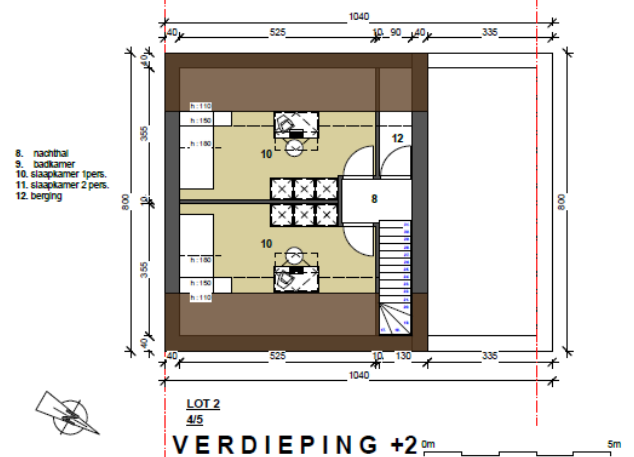
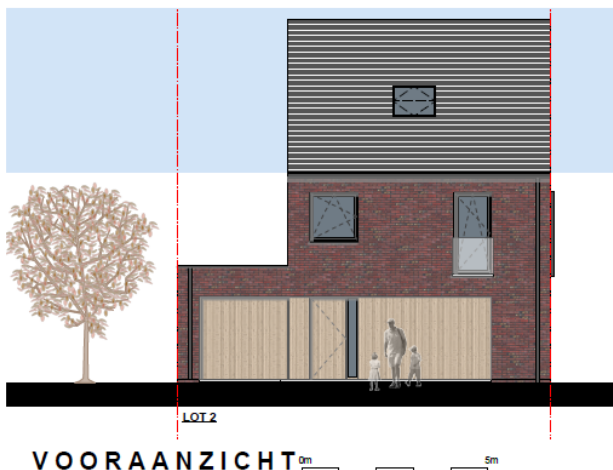
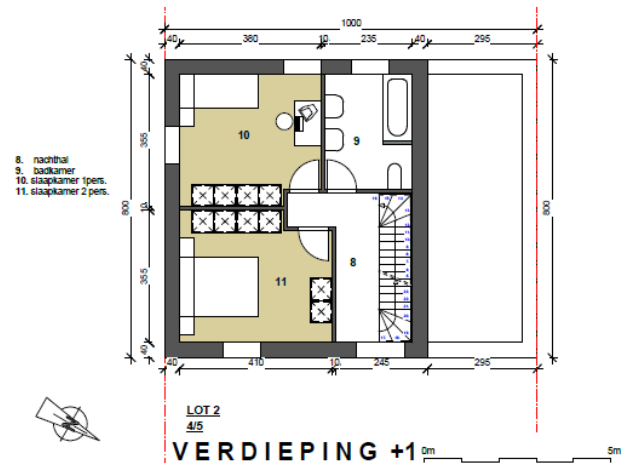
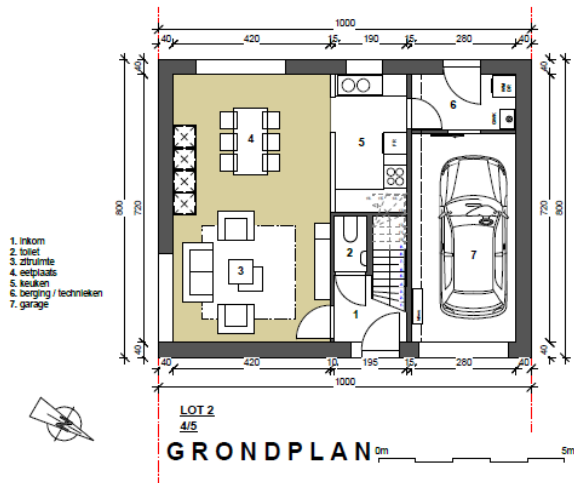
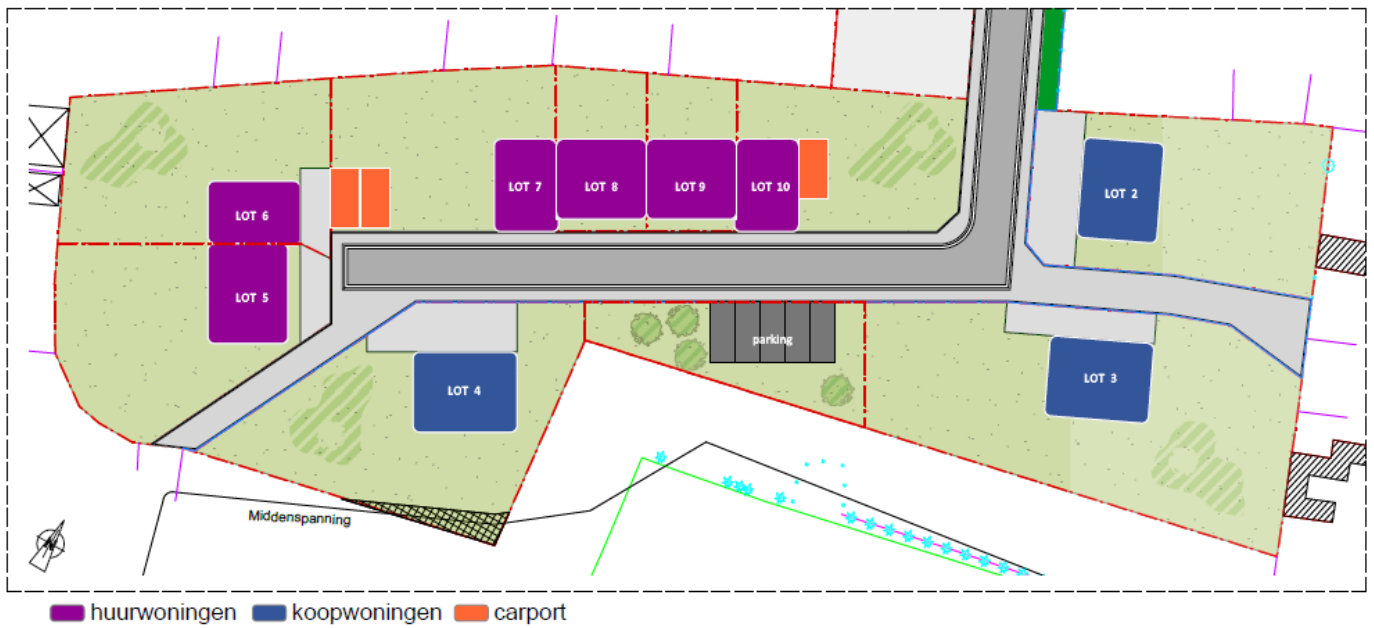
In dit plan schuilen echter verschillende mogelijkheden tot individualisering en aanpassing.

De eengezinswoning is bovendien van eenzelfde schaal en vergelijkbare typologie als deze voorkomend in de rechtstreekse omgeving.

De individualiteit van de verschillende woningen (huur, koopwoningen) wordt doorgetrokken in het gevelbeeld met zeer subtiel verschillende tinten metselwerk en gevelmaterialen.

De woningen zijn van het type huurwoning 3/4, 3/5 en 3/6 en alleenstaande koopwoningen van het type 4/5. Het plan is logisch opgebouwd met een clustering van de nutsruimten. In de interne organisatie van de woningtypes ligt de focus op rationaliteit. Omwille van de oriëntatie (voorgevels aan de zuidzijde) wordt gezorgd voor doorzonwoningen, de leefruimtes richten hun blik zowel naar de straatzijde als de tuinzijde, met een kijk op het groen. Op de verdiepingen wordt de circulatie volledig geminimaliseerd ten gunste van de kamers en de bergingen. Parkeren wordt voorzien in de eigen garages, carports en op de aanwezige parkeerplaatsen in de straat. Alle woningen voldoen strikt aan de oppervlakte- en kwaliteitsbepalingen volgens C2008.

Rond de woningen worden tuinzones aangelegd.

Figuur 4: geplande werken.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

- Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van de graaf de Ferraris (1771-1778)
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1841
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp (1842-1879)

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in Kortemark, centraal in de provincie West-Vlaanderen. Kortemark ligt aan de noordrand van de Westhoek. Het projectgebied grenst in het noorden aan de Koutermolenstraat. In het westen loopt de Vlaschaardweg, in het oosten loopt de Snekpestraat. De dorpskern van Kortemark situeert zich ca. 2 km ten zuidoosten.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

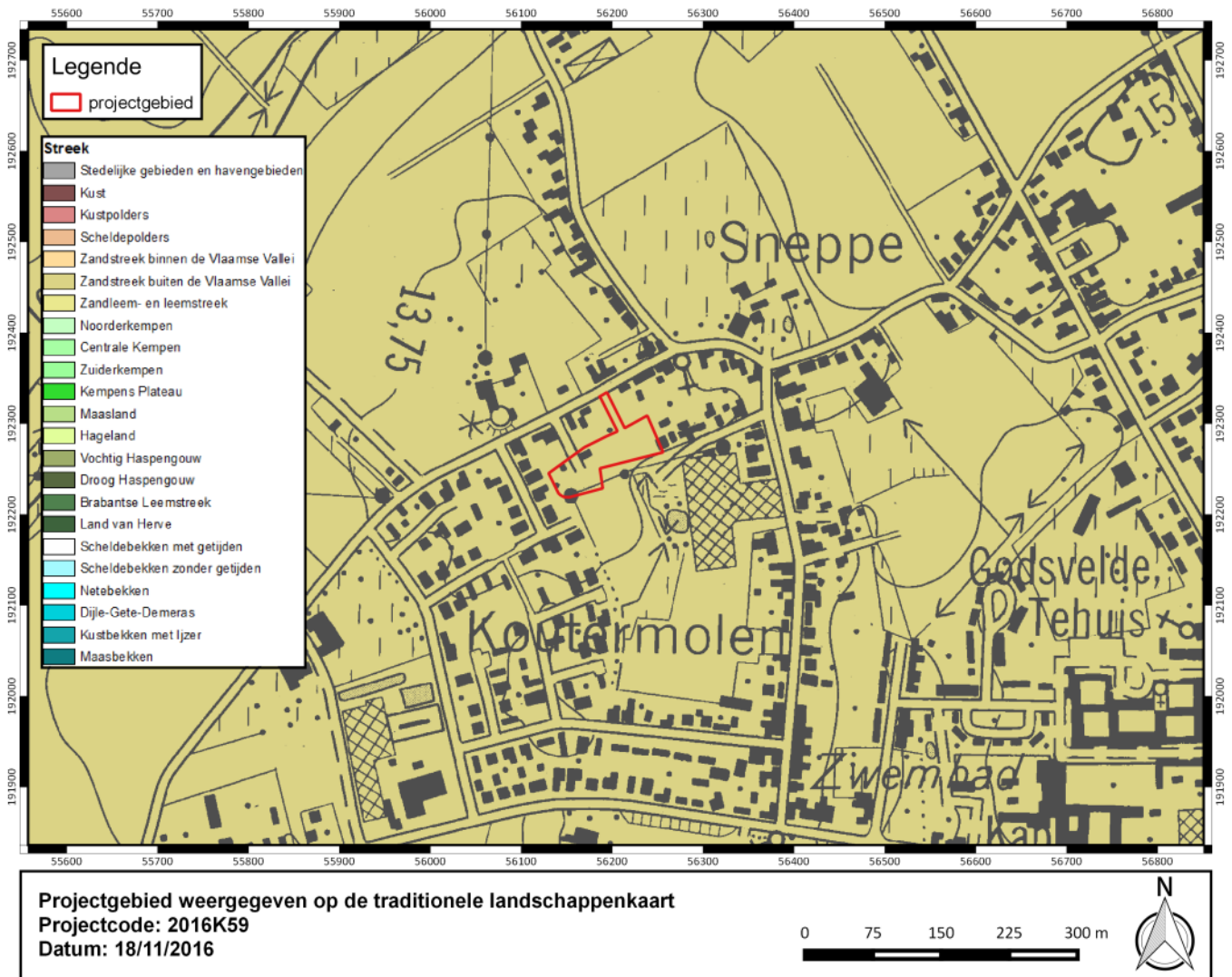
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandstreek buiten de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Kortemark (Formatie van Tielt)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzetting/eolische afzetting
Bodemtypes	Zbc, Scc(h)
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar tot zeer laag
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 13,6 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (Handzamevaart) Rivier: Handzamevaart, Waterhoenbeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de zandstreek buiten de Vlaamse Vallei.

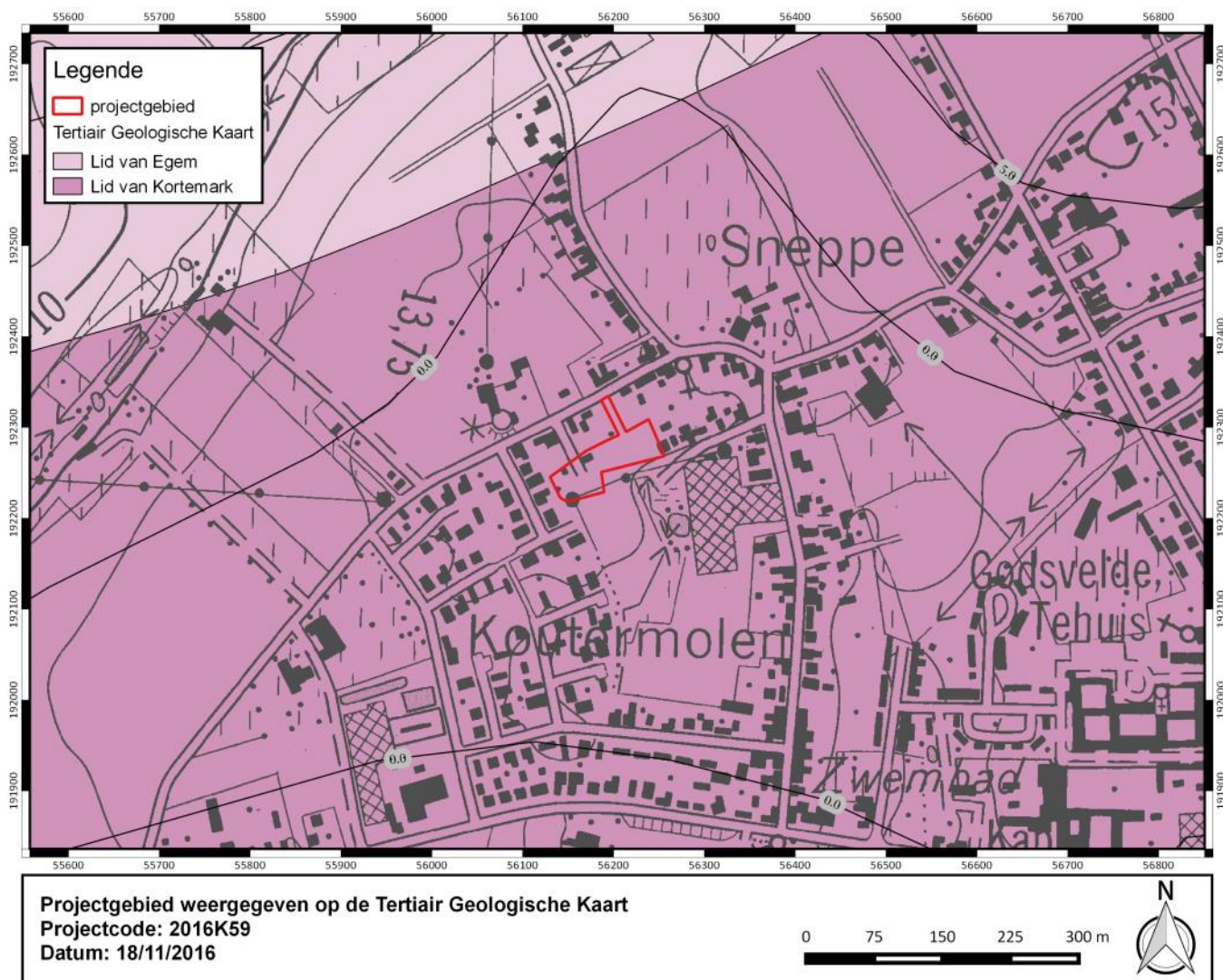

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

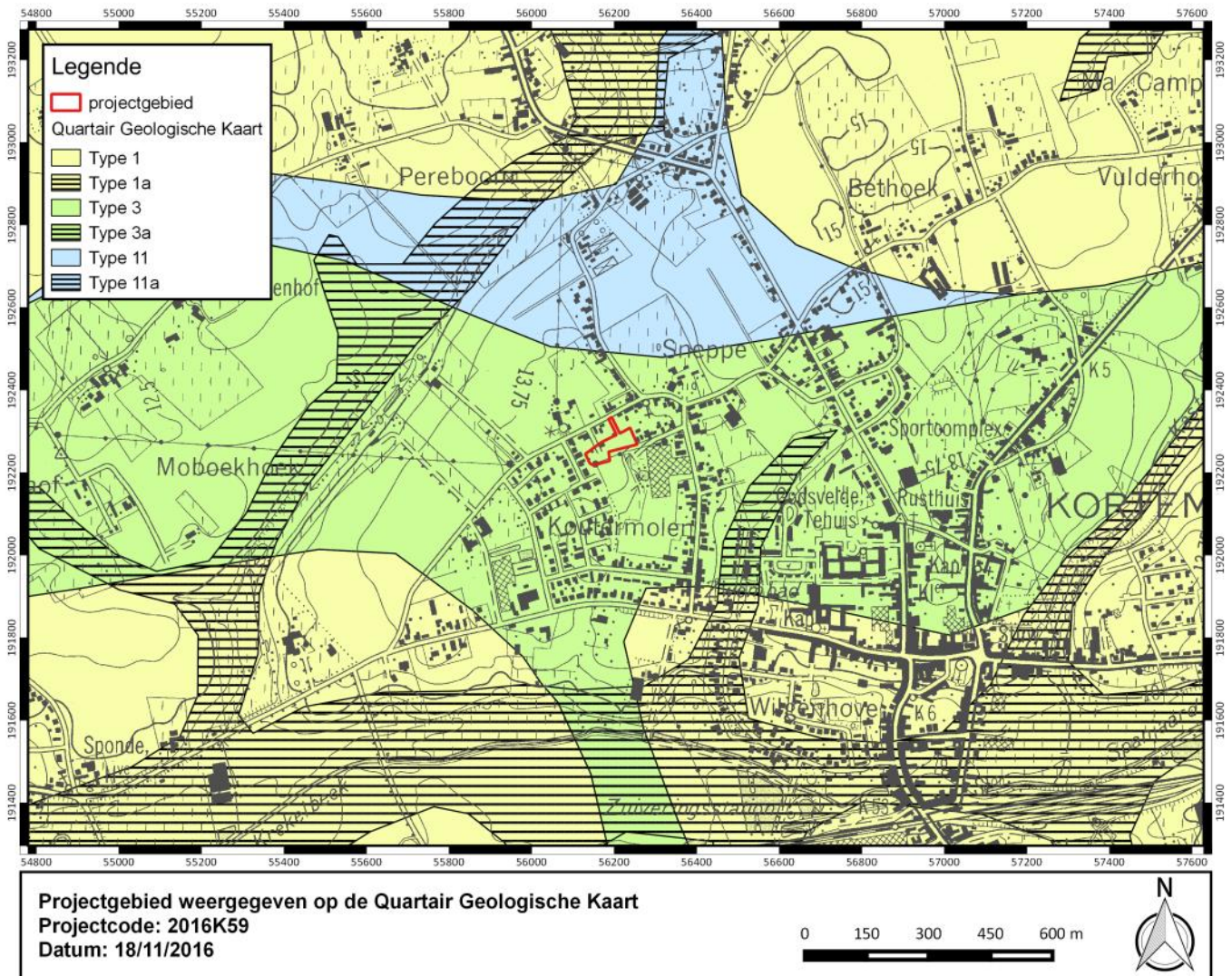
Het projectgebied is gelegen in het Lid van Kortemark (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment. Het oudste lid is het Lid van Kortemark en bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

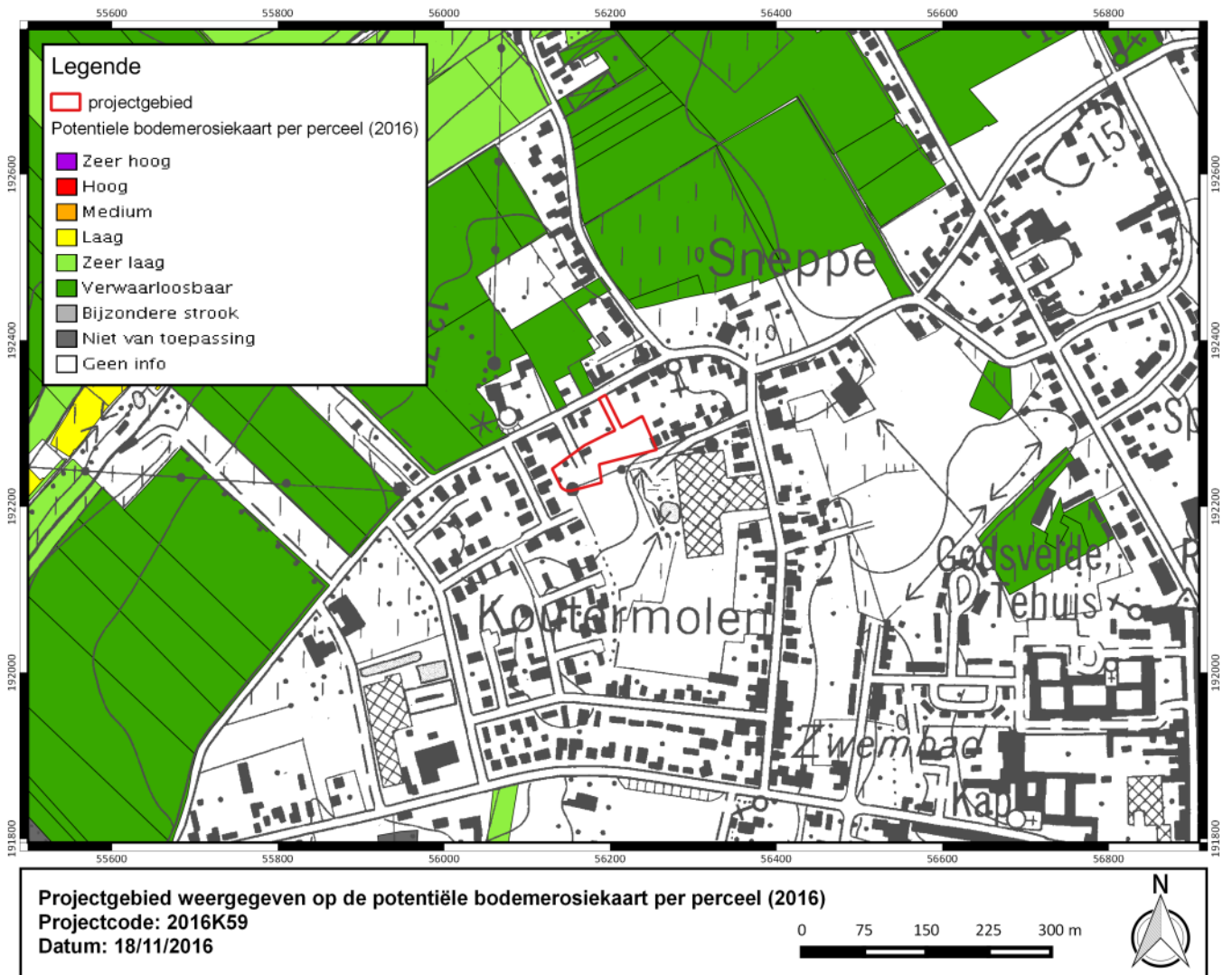
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een fluviatiele afzetting van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Deze eolische afzetting bestaat uit zand tot silt en kan eventueel hellingsafzettingen bevatten.

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

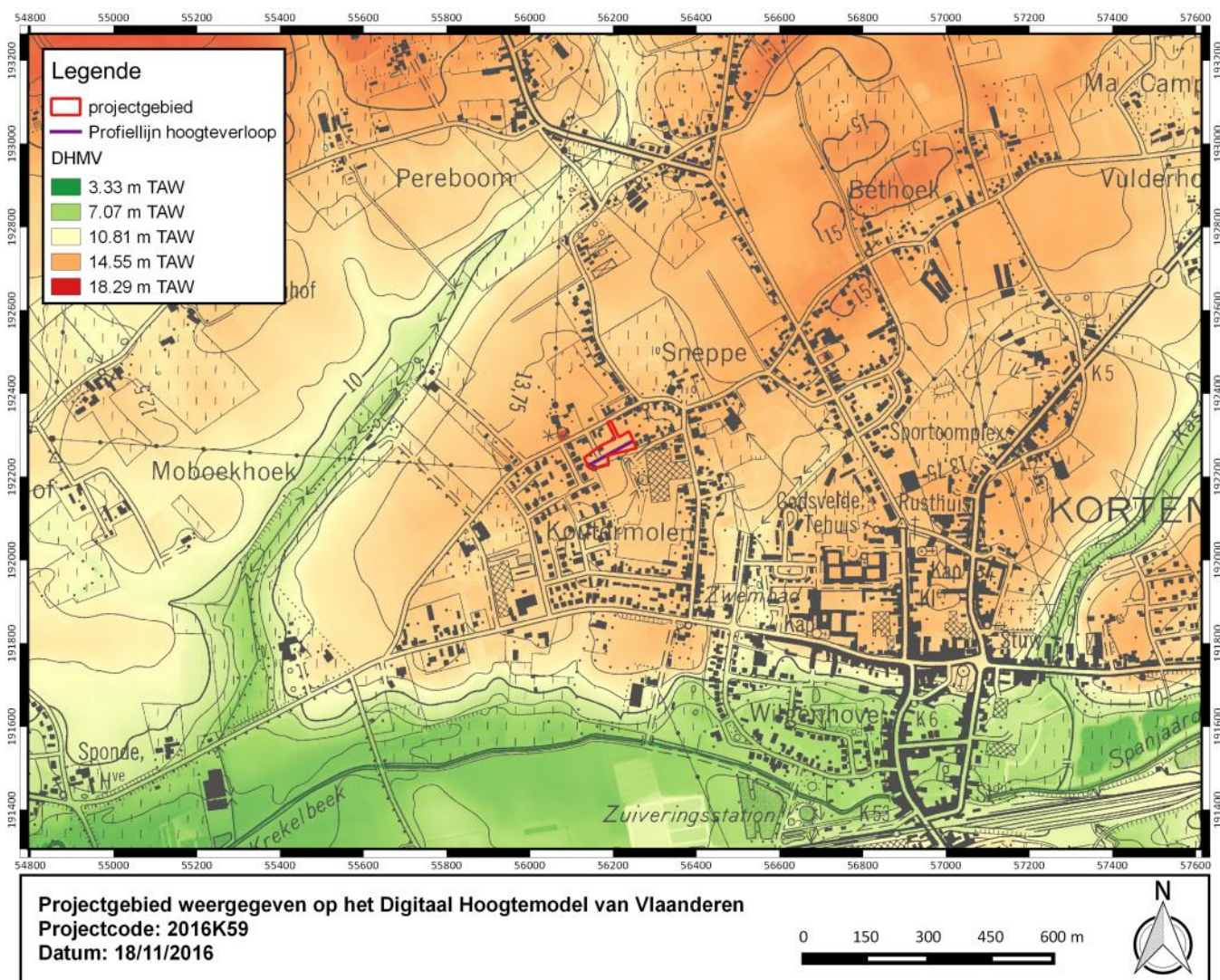
De potentiële bodemerosie is niet gekend voor het projectgebied maar voor de omliggende percelen is deze gekarteerd als verwaarloosbaar tot zeer laag en kan doorgetrokken worden naar het projectgebied.

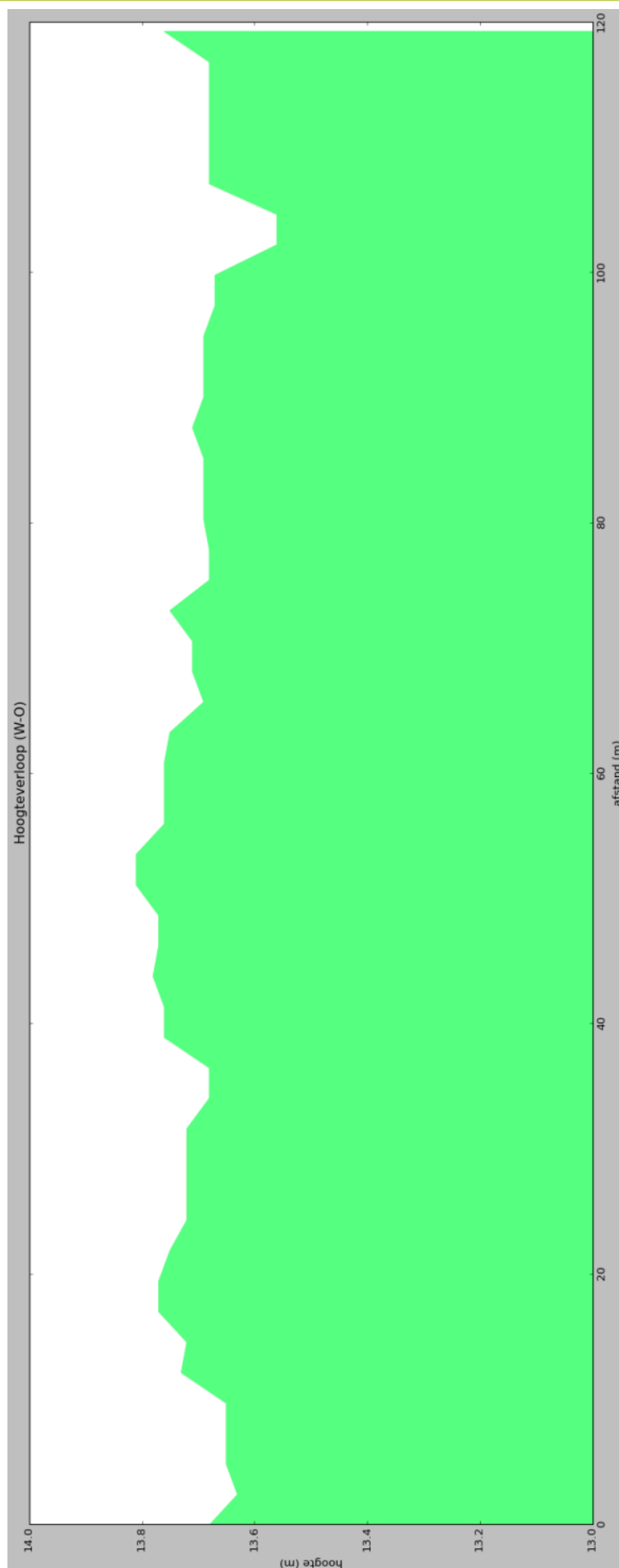
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2016) (bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen op ca. 13,6 m TAW. Het kent een vlak hoogteverloop. Het ligt te noorden van de alluviale vlakte van de Handzamevaart.

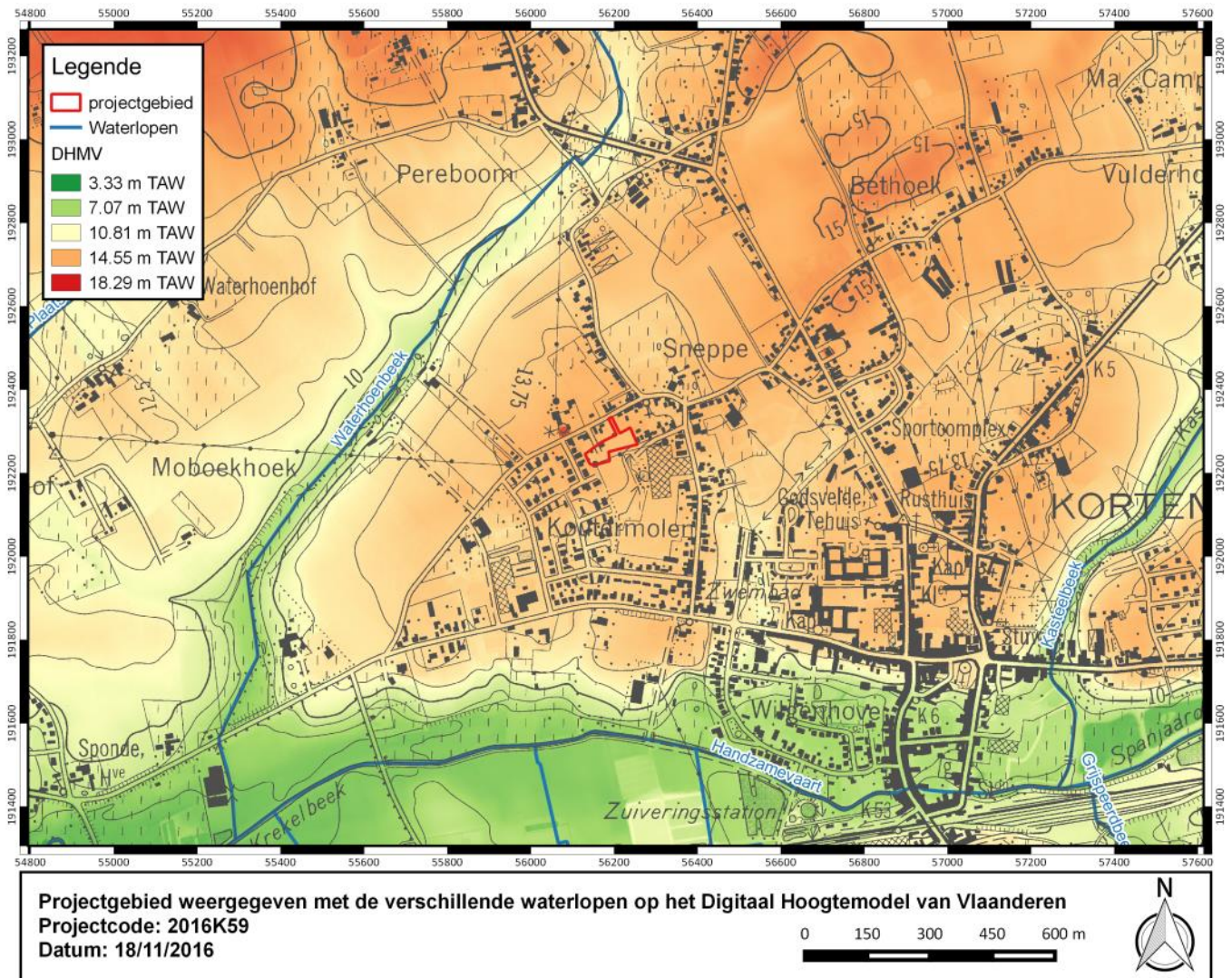
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 12: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het IJzerbekken (deelbekken Handzamevaart). De Handzamevaart stroomt in het zuiden van het projectgebied in een rivierdal. Ten westen van het projectgebied stroomt de Waterhoenbeek en vloeit samen in de Handzamevaart.

Figuur 13: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

Ter hoogte van de Koutermolenstraat werd archeologisch onderzoek uitgevoerd naar twee cirkelvormige grafstructuren uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Late IJzertijd. In de grachten zijn archeologische losse vondsten aangetroffen die kunnen wijzen op bewoning tijdens het Mesolithicum. Tevens werd in de grachten materiaal uit de vroege La Tène-periode gevonden. Vermoedelijk was er tijdens de tweede helft van de 5de eeuw voor Christus een nabijgelegen nederzetting.

De Handzamevallei is onderhevig aan eb en vloed via het IJzerestuarius, waardoor het zoute water bij vloed de lage moerassige vallei van de Krekelbeek tot Kortemark omzet in slikken-en schorregebied. Gezien de geografische ligging nabij de historische waterwegen (o.a. de Waterhoenbeek) is het niet ondenkbaar dat ook het projectgebied hieraan onderhevig is geweest. In de loop van de middeleeuwen groeien de landbouwgronden en woonkernen, die zich om evidente redenen op hogere en drogere gronden langsheen de vallei situeren, uit tot kleine gehuchten. Ook het ontstaan van Kortemark moet binnen deze evolutie gesitueerd worden.

Van oudsher is Kortemark een gebied in handen van de graven van Vlaanderen. Tot de Franse Revolutie behoort de gemeente tot de kasselrij van het Brugse Vrije. Samen met het grootste deel van Handzame vormt Kortemark het 'Ambacht Kortemark' onder de heerlijkheid van 'Het Land van Wijnendale'. In 1294 wordt aan de IJzermonding bij Nieuwpoort de sluis naar Nieuwendamme gebouwd, waardoor veel drassige gronden op het grondgebied van Kortemark kunnen ingepolderd worden. De vroegste vermelding van de koutermolen dateert uit 1436. Sommige auteurs dateren de molen echter reeds in de 13de eeuw.

De oorlogen van de 17de eeuw zorgen voor veel ellende bij de bevolking. Na de Vrede van Nijmegen (1678) wordt de Kasselrij Ieper Frans bezit. De grens van het Franse bezit loopt voortaan van Nieuwpoort langs de IJzer tot Diksmuide, en langs de grens van Zarren, Handzame en Kortemark. De Krekelvallei leeft onder Franse dreiging zodat hier voortdurend Spaanse bezetting blijft. De Vrede van Utrecht (1713) maakt een einde aan de oorlogen die de 17de eeuw bepaalden. De Zuidelijke Nederlanden worden vanaf dan bezit van Oostenrijk wat leidt tot een periode van stabiliteit en economische bloei in de 18de eeuw. Doordat de kasselrij Ieper nu weer eigendom wordt van de Nederlanden, vormt Kortemark niet langer een grensgebied met Frankrijk.

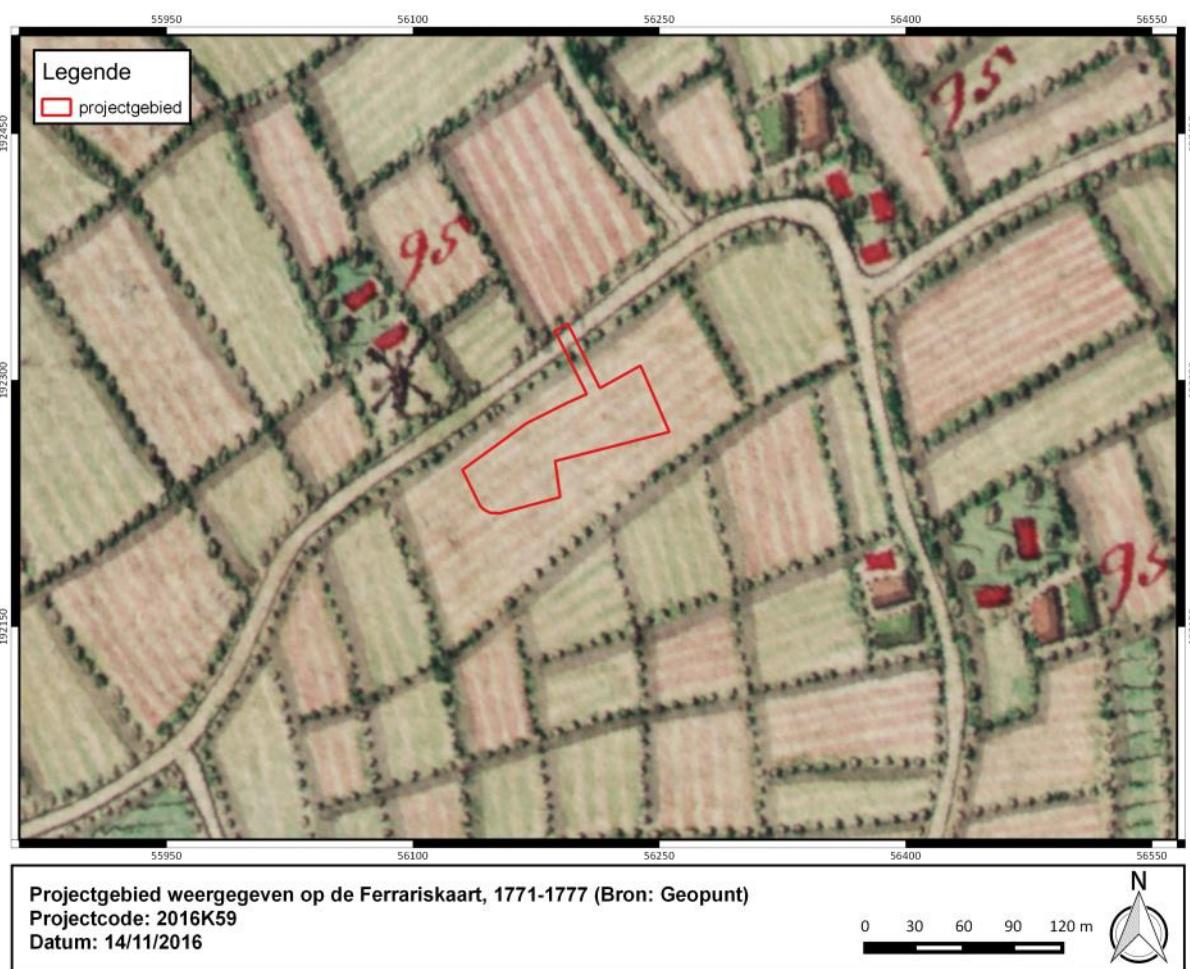
In 1818 bestaat de nijverheid in Kortemark hoofdzakelijk uit zes brouwerijen, twee kleine lijnwaadfabriekjes, twee kleine steenbakkerijen, een leerlooierij, negen windmolens en drie rosmolens. De bloeiende lijnwaadnijverheid in de eerste helft van de 19de eeuw is gebaseerd op de thuisweverij. In het midden van de 19de eeuw is er een algemene verarming van de plattelandsbevolking die enerzijds te wijten is aan landbouwcrisissen en anderzijds de achteruitgang van de thuisweverij. Een aanzienlijk deel van de inwoners emigreert naar Canada en de Verenigde Staten. Een ander fenomeen uit de tweede helft van de 19de eeuw is de seizoensarbeid naar het Poperingse, Wallonië en Frankrijk. De opening van het station op de spoorlijn Lichtervelde-Veurne in 1858 leidt tot een economische heropleving van Kortemark. De bestaande wegen worden in de tweede helft van de 19de eeuw rechtgetrokken en gekasseid. Via de spoorinfrastructuur en de verbeterde weginfrastructuur kan Kortemark zijn isolement verbreken en de industrialisatie opstarten.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd de gemeente bezet door Duitse soldaten. De bewoners worden in 1917 uit Kortemark verdreven. Omliggende velden werden omgewoeld tot gevechts-en verdedigingslijnes. De Flandern I-Stellung loopt van de Handzamevaart over Hooglede en Sleihage naar Sint-Pieter op

Ledegem. De Flandern II-Stellung loopt als hoofdweerstandslijn van Zarren over Westrozebeke naar Passendale.. Tijdens de Eerste Wereldoorlog richt de Duitse bezetter in de koutermolen een telefooncentrale in. Naar verluidt logeren op de hoeve Duitse soldaten. De molen maalt tot 1917 haver voor de Duitse soldaten.

Ook tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt Kortemark bezet door Duitse soldaten. De Engelsen die het verkeer van de Duitsers in de war proberen te sturen, bombarderen het station op 20 juli 1944. Kortemark wordt op 7 september 1944 bevrijd door Canadese, Poolse en Engelse soldaten.²

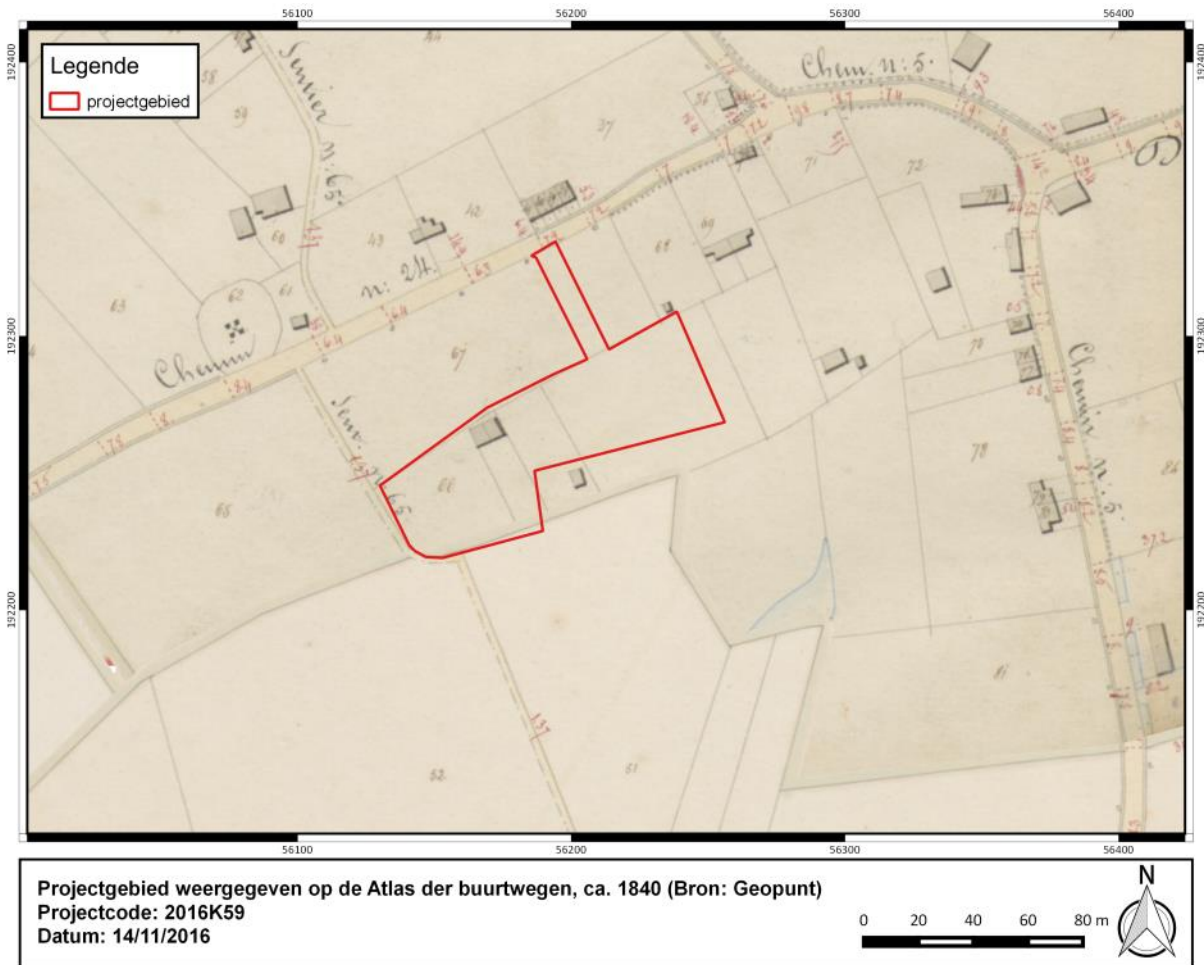
1.3.3.1.2 Historische kaarten

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

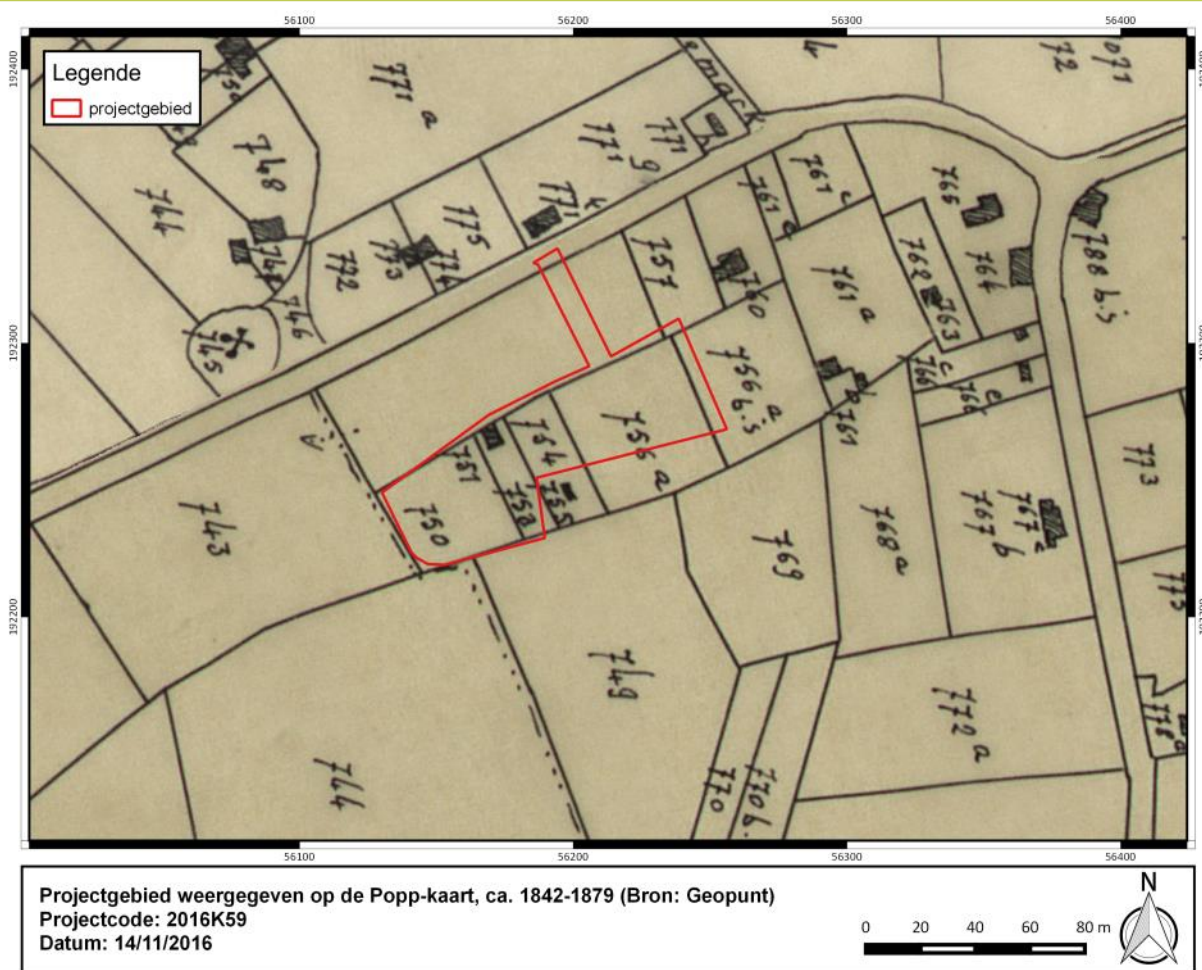
De Ferrariskaart toont geen bebouwing in het projectgebied. De locatie bestaat uit akkerland. Op de kaart loopt de Koutermolenstraat doorheen het onderzoeksterrein. Rekening houdend met de jongere kaarten is dit allicht te wijten aan een onnauwkeurigheid op de Ferrariskaart. Ten noordwesten van de locatie situeert zich een molen. De oudste vermelding van deze koutermolen dateert uit 1438. Rondom het projectgebied is er verspreide bebouwing.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Kortemark, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122189> (geraadpleegd op 13 oktober 2016)

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Atlas der buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

De Atlas der Buurtwegen toont een beperkte vorm van bebouwing in het westelijk deel van het projectgebied. Het gaat om een rechthoekige bouwstructuur. Ook net ten zuiden van de locatie is een vorm van bebouwing zichtbaar. De locatie grenst in het noorden aan de huidige Koutermolenstraat. Ten noordwesten situeert zich nog steeds een molen. De bebouwing in de omgeving van het projectgebied is toegenomen.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Popp-kaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

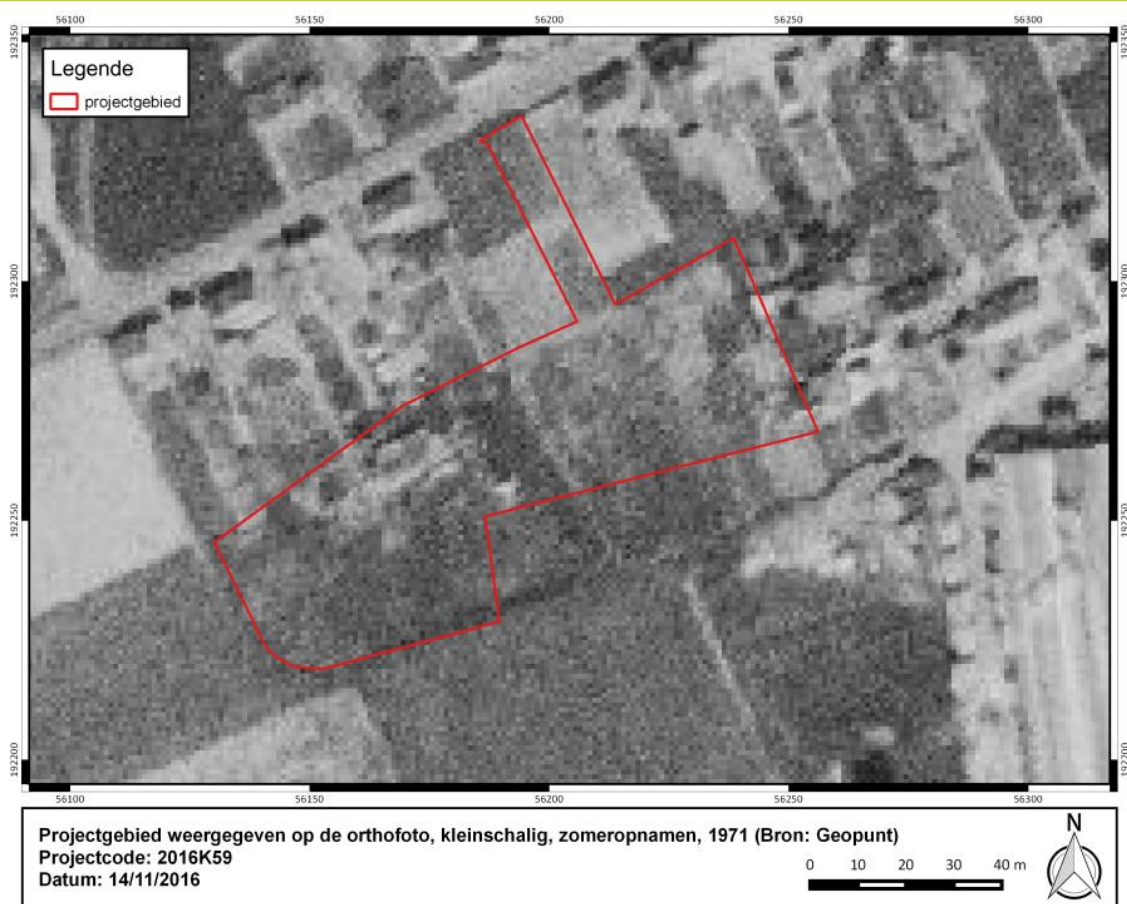
De Popp-kaart vertoont veel gelijkenissen met de Atlas der Buurtwegen. Het projectgebied grenst in het noorden aan de Koutermolenstraat. De bebouwing die op de Atlas der Buurtwegen is aangeduid staat ook op de Poppkaart weergegeven.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Geen bebouwing
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Bebouwing in het westelijk deel
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Bebouwing in het westelijk deel

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Het projectgebied bestaat voornamelijk uit akkerland. Op de orthofoto's is er tot de orthofoto van 2000-2003 een rechthoekige bouwstructuur waarneembaar in het westelijk deel van het projectgebied. Deze bebouwing is op de orthofoto van 2015 verdwenen. Op de orthofoto uit 2015 is het akkerland niet bewerkt. Er is tevens een toename van vegetatie zichtbaar.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

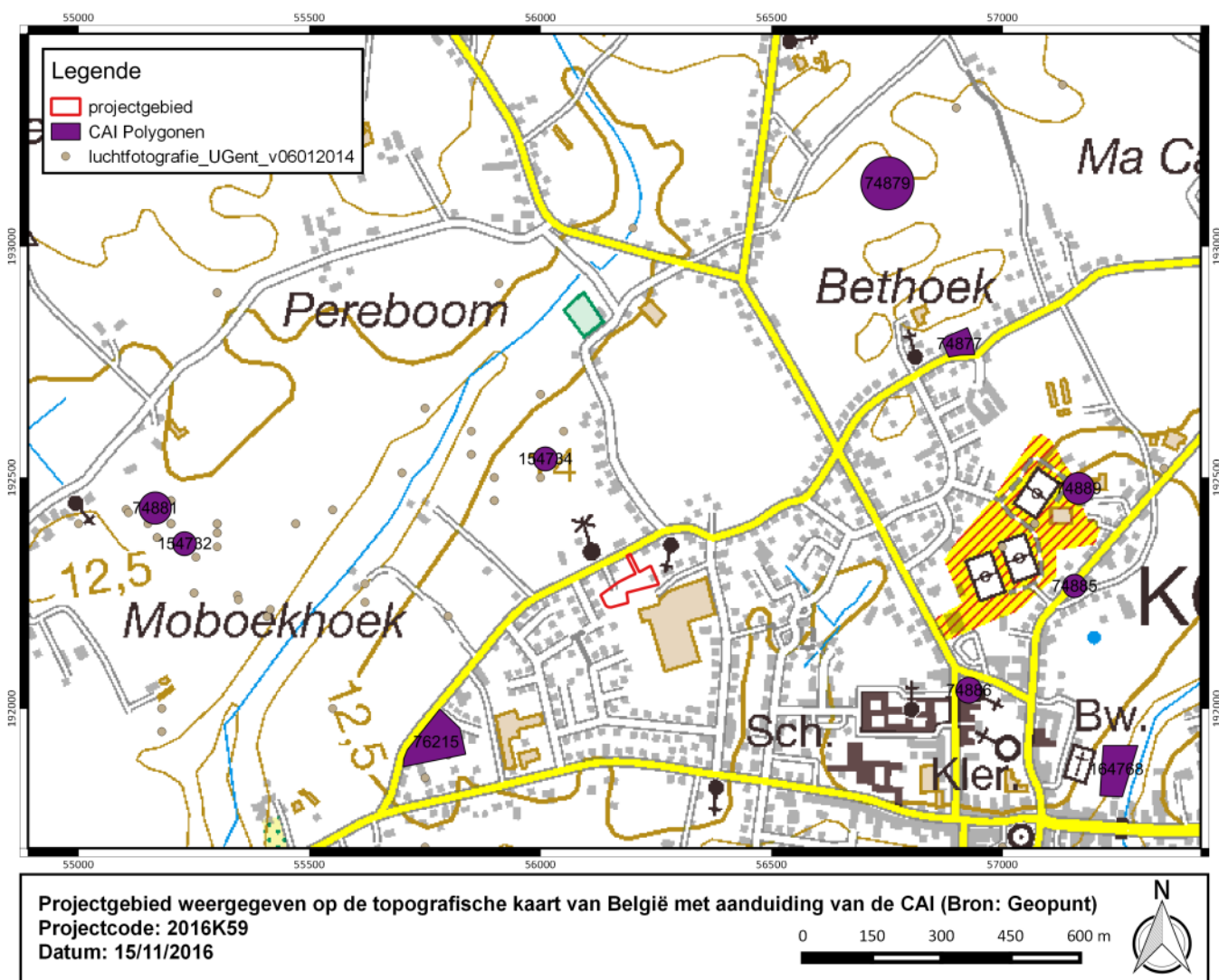
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

Figuur 20: projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

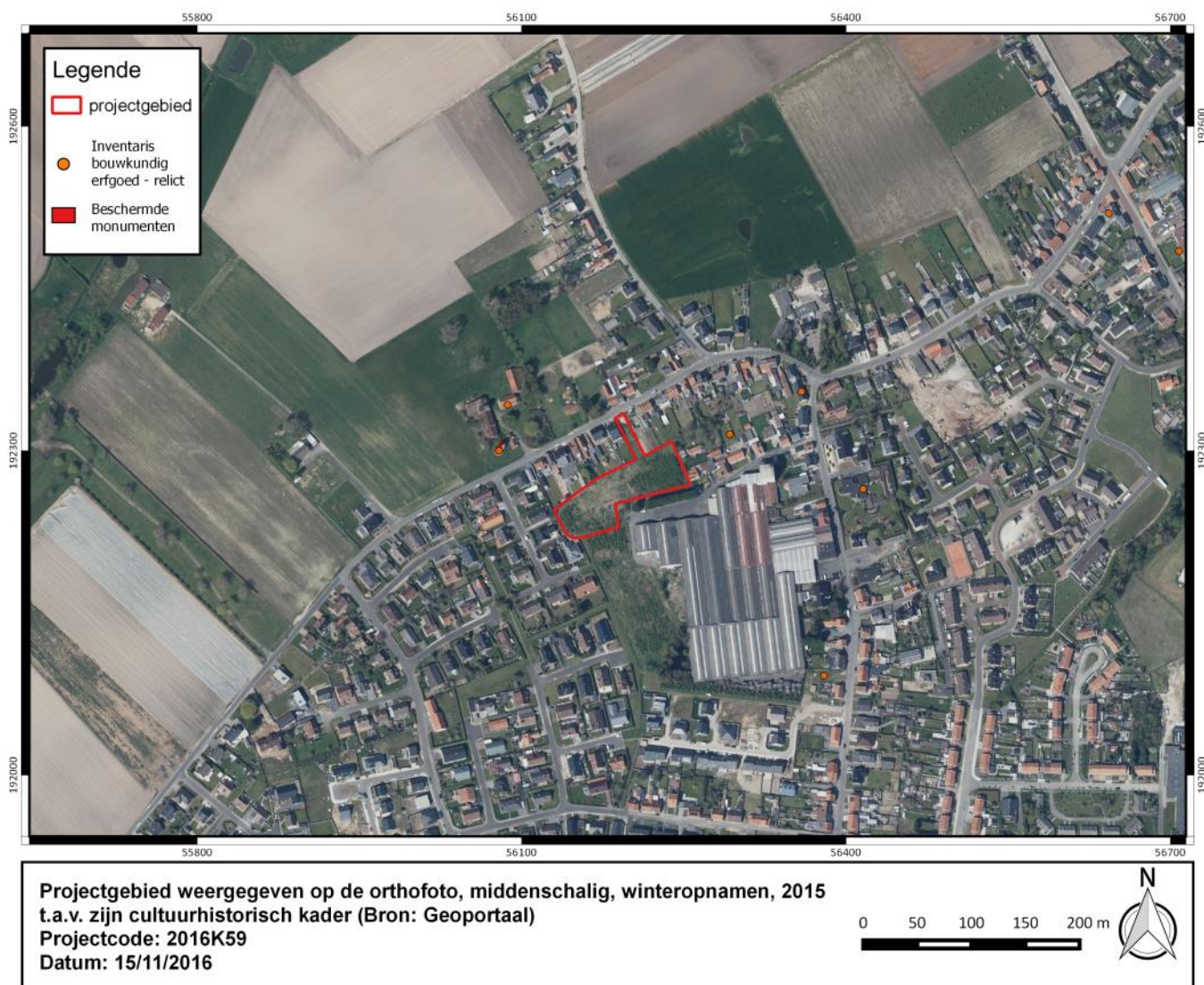
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
74881	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht, omgrachting is niet meer bewaard
154732	Luchtfotografie (1992); NK: 150 meter Begraving: drievoudige circulaire structuur. Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een Inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, pp. 47-49.
154734	Luchtfotografie (1992); NK: 150 meter Begraving: een circulaire structuur.

	Bron: Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een Inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, pp. 47-49.
76215	Opgraving (1992, Bourgeois); NK: 15 meter <u>Grondsporen</u> Vroege Bronstijd: Grafheuvel I in oostelijke zone van terrein; 1,1 tot 1,5 meter brede en 0,7 à 0,8 m diepe gracht. Geen perifere structuren of graf teruggevonden. Mogelijk wel een binnencirkel. Grafheuvel II ten westen van I; 1,5 tot 1,75 meter brede en ca. 0,9 m diepe gracht. Geen perifere structuren of graf aangetroffen. In het tweede opvullingspakket werd een reeks scherven van eenzelfde pot teruggevonden, waarschijnlijk te dateren in de bronstijd. Late middeleeuwen: perceelsgracht 20ste eeuw: 2 ronde kuilen met materiaal uit WO I Onbepaald: 2 reeksen van karrensporen, waarvan één over de vulling van grafheuvel II loopt. <u>Objecten</u> Mesolithicum: onafgewerkte spits Midden-Neolithicum: driehoekige pijlpunt, massieve hoefvormige afslagschabber kern met 1 slagrichting, een reeks klingen en micro-klingen. Vroege La Tène: vondstenconcentratie aardewerk <u>Bron:</u> Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een Inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, pp. 47-49. Bourgeois, J., Van Doorselaer A. 1996, Archeologie vanuit de lucht. Grafheuvels uit de Bronstijd in westelijk België, in: Van Roeyen J-P. (ed.) Uit Vlaamse bodem, 10 archeologische verhalen, pp. 24-26.
154784	Luchtfotografie (1992); NK: 150 meter Onbepaalde datering: circulaire structuur Bourgeois, J., Meganck, M. & Semey, J. 1998: Cirkels in het land. Een Inventaris van cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen, II, Archeologische Inventaris Vlaanderen. Buitengewone reeks 5, Gent, pp. 47-49.
74879	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht
74877	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht, omgrachting noch bebouwing zijn bewaard
74889	Indicator cartografie ; NK: 15 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht, omgrachting is niet meer bewaard
74885	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht, omgrachting noch bebouwing is bewaard
74886	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht; omgrachting is niet meer bewaard.
164768	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Metaaltijden: greppels en kuilen, aan de hand van aardewerk toe te wijzen aan metaaltijden of Romeinse periode. De sporen zijn vnl. geconcentreerd in het noordelijk deel van het gebied. Handgevormd aardewerk komt verspreid door heel het onderzoeksgebied voor. Steentijd: 4-tal afslagen 20ste eeuw: ontstekers - wereldoorlogen Bron: Demey, D. 2013: Archeologisch vooronderzoek begraafplaats Kortemark, Ruben Willaert rapporten 33, Sijsele.

1.3.3.3 Projectgebied gesitueerd ten aanzien van zijn landschappelijk en culturele kader

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 t.a.v. zijn cultuurhistorisch kader (Bron: Geoportaal)

Er zijn een aantal bouwkundige erfgoedrelicten te onderscheiden in de omgeving van het projectgebied. Ten oosten van de locatie situeert zich een boerenarbeiderswoning met rechts geïncorporeerde stallingen uit de eerste helft van de 20ste eeuw. Ten noordwesten staat de houten 'Koutermolen', die tevens geldt als beschermd monument. De bescherming omvat de staakmolen en het torenkot. De gewelfde bakstenen tunnel die vanaf het noordoosten via een getoogde poort toegang geeft tot de kelderverdieping van het torenkot is eveneens in de bescherming als monument opgenomen.

De "Koutermolen" werd opgericht op de rand van de Waterhoenbeek. Deze molen is de oudst gekende windmolen van het "Ambacht Kortemark", maar de exacte datum voor de eerste molen is niet gekend. Sommige auteurs koppelen de bouwdatum van de molen aan het molenrecht in het "Ambacht Kortemark" dat door graaf Gwijde van Dampierre (1226-1305) in 1281 of kort erna wordt afgestaan aan Colard van Bavidam. Deze hypothese wordt ondersteund door een schepenakte van 27 september 1295 in het zogenaamde 'dossier Weale' van de Engels-Brugse kunstkenner William H.J. Weale (1832-1917) die erop wijst dat de familie Bavidam gronden bezat op de "Coutere" in de onmiddellijke omgeving van de huidige Koutermolen. Deze akte maakt echter geen melding van een molen, net zomin als een charter van 20 april 1364 waarin de eigendommen van de familie worden vermeld. De oudste vermelding van de benaming "Koutermolen" dateert van 1438.

Uit pachtakten uit het begin van de 18de eeuw blijkt dat de productie niet zo groot was gezien op korte afstand nog drie andere molens actief waren (de "Markhovemolen", de "Ellemolen" en de "Huilaertmolen"). Ca. 1875 worden de vier teerlingen van de toenmalige staakmolen met open voet vervangen door een torenkot, gemetseld door molenmaker Catrysse (Koekelare). Hierin wordt de olieslagerij ondergebracht. Naar verluidt wordt in dat jaar ook een magazijn voor de olieslagerij en de schuur achter het woonhuis gebouwd. Wellicht wordt de berg rond deze periode opengewerkt met een gewelfde tunnel. In 1905 wordt de "Koutermolen" verpacht aan het gezin Verlinde, voorheen pachters van de "Bescheewegemolen".

Tijdens de Eerste Wereldoorlog richt de Duitse bezetter in de molen een telefooncentrale in. Naar verluidt logeren op de hoeve Duitse soldaten. Tot 1917 maalt de molen haver voor de Duitse bezetter (voer voor de paarden). Bij hun terugkeer na de oorlog treft de familie Verlinde de molen weliswaar "deerlijk doorschoten" maar nog rechtopstaand aan. De Duitsers hebben alle houtwerk van het 'stampkot' gesloopt voor brandhout.

De "Koutermolen" overleeft als enige van de talrijke molens van de deelgemeente Kortemark de Eerste Wereldoorlog. In 1919 wordt het woonhuis, de molen, het erf en de gebouwen verkocht aan de weduwe van molenaar Verlinde. Met de schadevergoeding voor oorlogsschade (ca. 1921) voor het stampkot wordt in het vroegere magazijn van de olieslagerij een mechanische maalderij ingericht. Dit moest de molenaar in staat stellen om bij windstilte toch verder te malen. De aandrijving gebeurde door middel van een National-benzinemotor, geleverd door het bekende constructieatelier Doom-Mahieu (Ieper). De molen is omstreeks het einde van de jaren 1920 opnieuw in werking. Vermoedelijk in de jaren 1920 worden de houten pestelroeden vervangen door stalen roeden met halve verdekking van de firma Verhaeghe (Ruddervoorde, Oostkamp).

Op 14 april 1944 wordt de "Koutermolen" beschermd als monument. In 1956 wordt naast de molen een mechanische maalderij gebouwd en wordt de windmolen stilgelegd. De maalderij kan echter via overbrenging met een stang wel met de wind aangedreven worden (het is onduidelijk of deze stang reeds aanwezig was bij de maalderij uit de jaren 1920). In de jaren 1970 wordt de maalderij uitgebreid met een elektrische installatie voor mengvoeders. In 1963-1966 wordt de "Koutermolen" gerestaureerd met onder meer het vernieuwen van de kap, de beplanking en het aanbrengen van nieuwe gelaste fokwieken (firma Peel uit Gistel). Wellicht dateren de huidige asbestcementleien van de windweeg en de kap uit deze periode.³

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Koutermolen en molenaarshoeve, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/91016> (geraadpleegd op 15 november 2016)

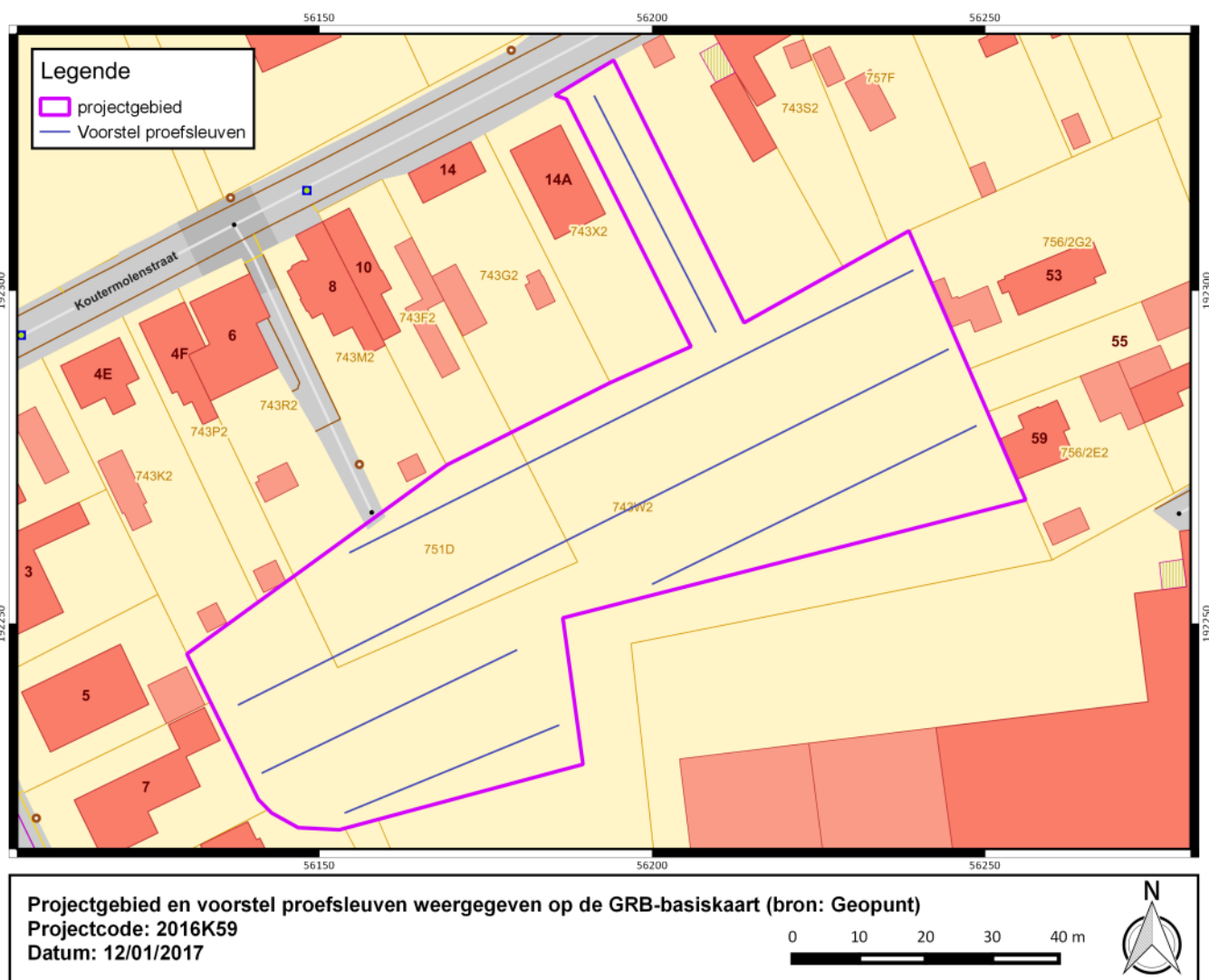
1.4 Conclusie en syntheseplan

Sociale huisvestingsmaatschappij 'De Mandelbeek' plant de bouw van 9 nieuwe sociale woningen aan de Koutermolenstraat te Kortemark (West-Vlaanderen). Doel van deze bureaustudie is achterhalen wat het archeologisch potentieel is van de betrokken percelen en bepalen wat de mogelijke impact is van de geplande werken op het bodemarchief.

Landschappelijk gezien is het projectgebied gelegen op de overgang tussen de zand en zandleemstreek in Vlaanderen. De bodem bestaat uit droge zand tot lemige zandgrond.

Cartografisch onderzoek en de verstoringshistoriek op basis van orthofoto's toont duidelijk aan dat het plangebied sinds de 18^e eeuw tot heden in gebruik is als akker. De gekende archeologische waarden in de omgeving van het plangebied wijzen op de inrichting van een funeraire ruimte tijdens de vroege of midden bronstijd. Landschappelijk gezien moet het terrein sowieso een grote aantrekkingskracht gehad hebben op vroege landbouwgemeenschappen. Deze gegevens impliceren een hoog archeologisch potentieel. De desktopstudie heeft geen argumenten aan het licht gebracht die verder onderzoek overbodig zouden maken.

De geplande werken vormen een acute bedreiging voor het bodemarchief, verder onderzoek met ingreep in de bodem is noodzakelijk.

Figuur 23: syntheseplan.

1.4.1 Samenvatting t.a.v. gespecialiseerd publiek

Voor de geplande realisatie van een 9 nieuwe sociale woningen aan de Koutermolenstraat te Kortemark dient een archeologienota toegevoegd te worden aan de vergunningsaanvraag. Deze bureaustudie vormt hierin de eerste stap. Het projectgebied is 0,5ha groot en is tot op heden in gebruik als landbouwgrond. Er is geen informatie aan het licht gekomen die doet vermoeden dat (delen van) het terrein verstoord zijn. Het projectgebied is gelegen op de grens tussen zandig en zandlemig Vlaanderen. De bodem bestaat uit droog (lemig) zand.

Op archeologisch vlak wijzen de gekende waarden in hoofdzaak op een trefkans met betrekking tot monumentale grafmonumenten uit de protohistorie, hoewel andere periodes uiteraard niet uitgesloten zijn. Omwille van dit vastgestelde potentieel en mogelijke bedreiging ervan is verder onderzoek, met ingreep in de bodem, aangewezen.

1.4.2 Samenvatting t.a.v. niet gespecialiseerd publiek

Voor de bouw van nieuwe sociale woningen te Kortemark aan de Koutermolenstraat moet een archeologienota opgesteld worden. Het projectgebied is ca. 0,5ha groot en is gelegen ten noordwesten van de dorpskern. Archeologische opgravingen en vondsten in de omgeving wijzen vooral op de mogelijke aanwezigheid van grafcircels uit de bronstijd. Aangezien de akkers nooit bebouwd of vergraven zijn kunnen eventueel aanwezige resten nog intact zijn. Hierdoor is het aangewezen het terrein archeologisch te verkennen door middel van proefsleuven.

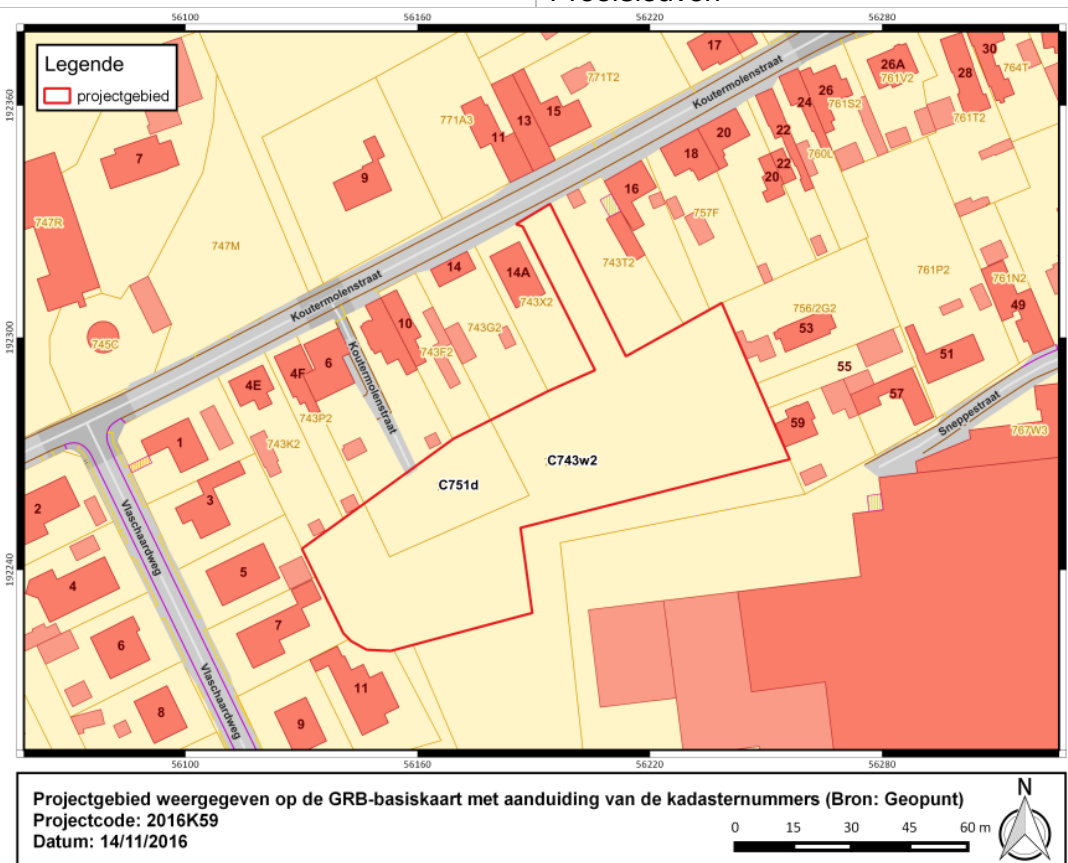
Deel 2: Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 5: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) Projectcode	2016L148	
b) Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan	/	
c) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Janiek De Gryse OE/ERK/Archeoloog/2015/00043	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortemark
	Deelgemeente	
	Postcode	8610
	Adres	Koutermolenstraat
	Toponiem	Koutermolen
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	Xmin = 56104 Ymin = 192216 Xmax = 56280 Ymax = 192338
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortemark, Afdeling 1, Sectie C, nr. 751d, 743w ² Figuur 1	
f) Begin – en einddatum van het onderzoek	21/02/2017 (veldwerk)	
g) Relevante termen uit de thesaurus	Vooronderzoek met ingreep in de bodem Proefsleuven	

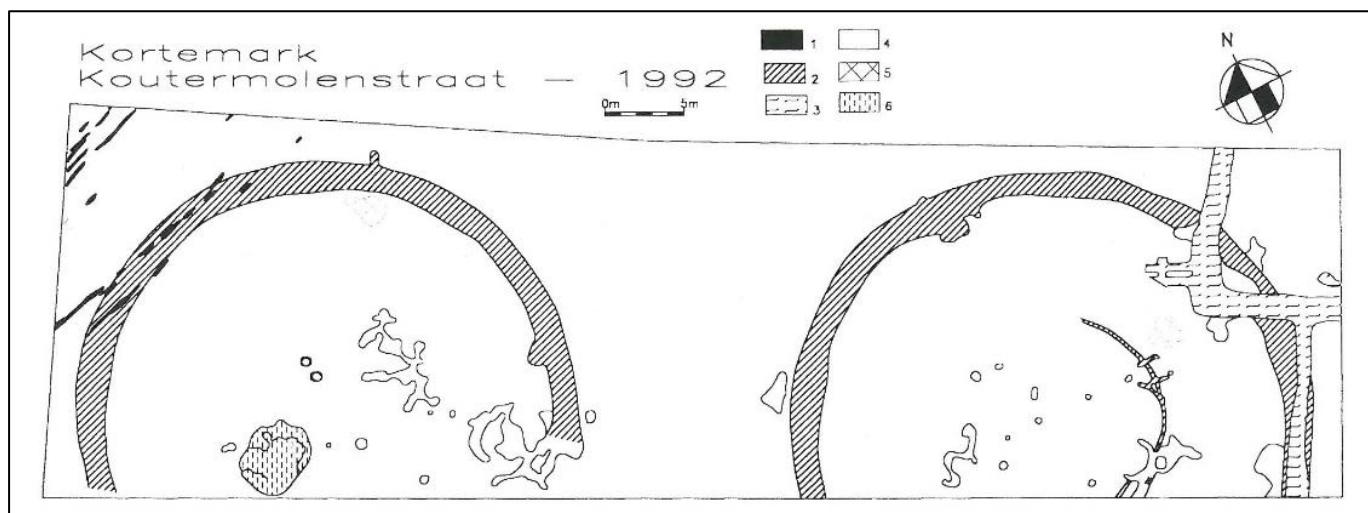

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

2.2 Archeologische voorkennis

Binnen de grenzen van het plangebied werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd, met uitzondering van het voorgaande bureauonderzoek.

In de directe omgeving van het plangebied zijn wel op basis van luchtfoto's verscheidene circulaire structuren te herkennen die wellicht te interpreteren zijn als sporen van grafheuvels. Een noodonderzoek uit 1992⁴ bevestigde de aard van twee zulke structuren die, tevens in de Koutermolenstraat, naast elkaar lagen. Beide grafheuvels zijn vermoedelijk te dateren in de bronstijd, maar aardewerk uit de bovenste vulling van een van de greppels toont aan dat ze nog zichtbaar aanwezig waren in het landschap in de 5de eeuw v.Chr. Het aardewerk uit de ijzertijd toont verder aan dat in de nabijheid vermoedelijk ook een nederzetting aanwezig was. Tot slot werden op de site ook middeleeuwse greppels aangetroffen.

Figuur 25: Algemeen opgravingsplan van de opgravingen uit 1992. Legende: 1. karrensporen; 2. bronstijd grachten; 3. middeleeuwse grachten; 4. paalgaten en dassenburchten; 5. recent; 6. windval (bron: Bourgeois, Meganck, Semey 1998, fig. 25).

Een archeologisch vooronderzoek in de Torhoutstraat uit januari 2013 bracht enkele kuilen en greppels aan het licht die vermoedelijk wijzen op de aanwezigheid van een nederzetting⁵. De typologie van het aangetroffen aardewerk laat geen preciezere datering toe dan de metaaltijden of de Romeinse periode.

Op basis van oud kaartmateriaal (in het bijzonder de kaart van Ferraris) kunnen verscheidene sites met walgracht worden geïdentificeerd in de omgeving. Ook de windmolen die nog steeds zichtbaar is in het landschap kan reeds op deze oude kaarten waargenomen worden. De windmolen wordt voor het eerst vermeld in 1438 maar is mogelijk ouder.⁶

Meer informatie is te vinden in '1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden' in het voorgaande bureauonderzoek.

⁴ Bourgeois, Meganck, Semey 1998

⁵ Demey 2013

⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122189> (geraadpleegd op 6 maart 2017)

Figuur 26: Foto van de omgeving tijdens het proefsleuvenonderzoek. In de achtergrond is de molen prominent aanwezig.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling

Naar aanleiding van het vooronderzoek met ingreep in de bodem werden in het Programma van Maatregelen volgende onderzoeksvragen opgesteld conform artikel 5.2 van de Code van Goede Praktijk:

Het onderzoek dient minimaal een antwoord te geven op onderstaande vragen:

- wat zijn de waargenomen bodemhorizonten, beschrijving + duiding?
- in hoeverre is de bodemopbouw nog intact?
- zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? Zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?
- op welk(e) niveau(s) manifesteren de sporen zich?
- wat is de relatie tussen de bodem en de waargenomen archeologische sporen?
- wat is de bewaringstoestand van de sporen?
- maken de antropogene bodemsporen deel uit van één of meerdere structuren?
- kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering, behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak gedaan worden over de aard en de omvang van de occupatie?
- zijn er indicaties voor de inrichting van een erf/nederzetting?
- zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? (hoeveel niveaus? Omvang? Geschatte aantal individuen?)
- is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied?
- wat is de wetenschappelijke waarde van de waargenomen archeologische vindplaats? Wat betekenen de gegevens voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale geschiedenis? Kunnen de waargenomen archeologische sporen in verband gebracht worden met de gekende protohistorische of laat-middeleeuwse sites in de omgeving?
- voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk)?
- voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de ruimtelijke ontwikkeling en niet in situ bewaard kunnen blijven:
 - wat is de ruimtelijke afbakening (in 3 dimensies) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?

-welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel methodologisch als voor aanpak van het vervolgonderzoek?

-welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?

-zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

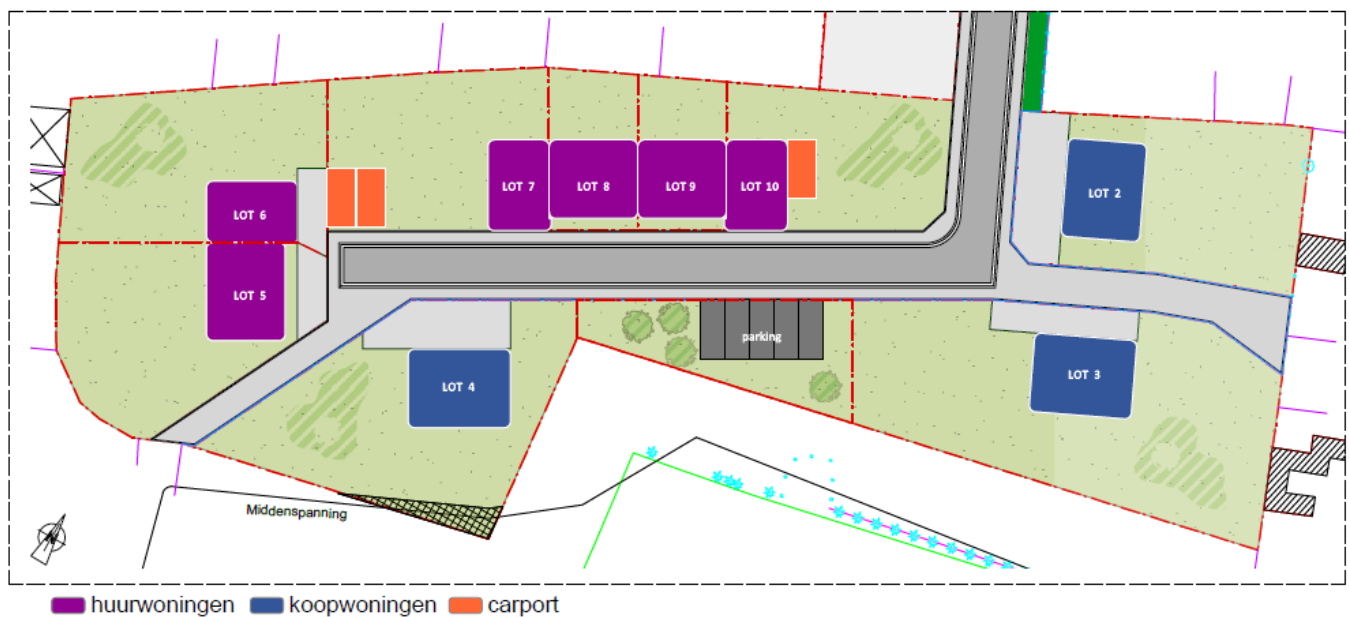
2.3.2 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

2.3.3 Geplande werken

De initiatiefnemer plant de bouw van 9 woningen (6 sociale huurwoningen en 3 sociale koopwoningen) volledig op schaal van de omgeving. De nieuwe intiemere dorpsstraat wordt opgevat als een plaats waar het publiek het private ontmoet, een idee dat aansluit bij het dorps karakter van de omgeving.

Meer informatie is te vinden in '1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief' in het voorgaande bureauonderzoek.

Figuur 27: Locatie van de geplande woningen en de nieuwe dorpsstraat binnen het plangebied.

2.4 Werkwijze en strategie

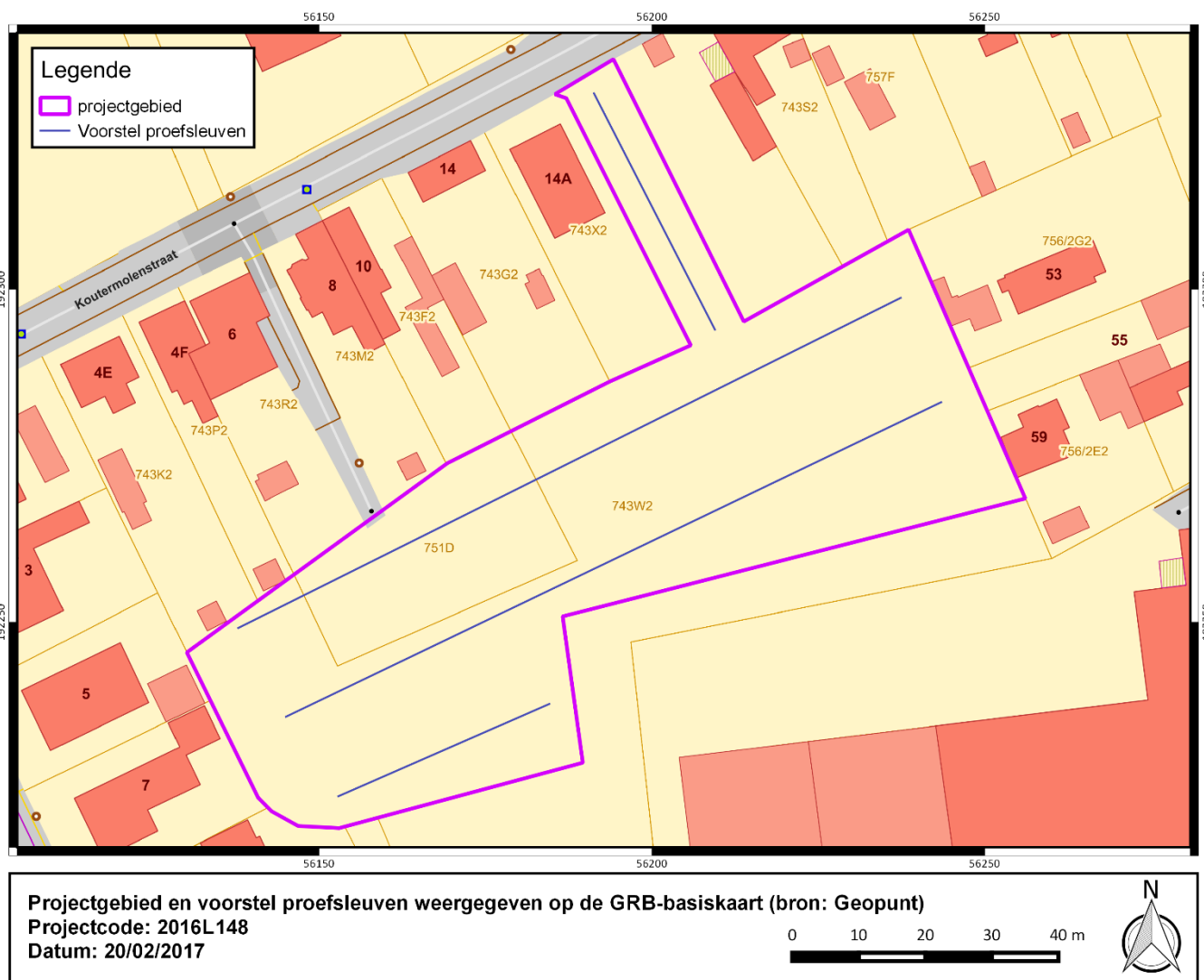
2.4.1 Motivering onderzoeksstrategie

Op basis van de bureaustudie wordt duidelijk aangetoond dat het archeologisch potentieel van de projectlocatie beduidend is. De geplande ingrepen vormen een ernstige bedreiging voor het bodemarchief. De bureaustudie heeft geen argumenten, zoals historisch gedocumenteerde verstoring, aan het licht gebracht die verdere onderzoek overbodig maken. Voor het gehele projectgebied is verder archeologisch onderzoek aangewezen, daar de geplande werkzaamheden het bodemarchief over het volledige terrein bedreigen.

Om het archeologisch potentieel van de projectlocatie naar waarde te kunnen schatten is een prospectie met ingreep in de bodem, door middel van continue proefsleuven, de meest aangewezen methode. Er wordt immers standaard sporenarcheologie verwacht en het terrein is toegankelijk voor een graafmachine.

2.4.2 Organisatie van het vooronderzoek

In het Programma van Maatregelen werd geadviseerd om proefsleuven aan te leggen over de volledige oppervlakte van het terrein. Bij het inplannen van deze sleuven werd rekening gehouden met de locatie van onderaardse leidingen die via de KLIP-melding bepaald werd. Op het onderzoeksterrein werden 6 sleuven ingepland met een breedte van 2 meter en een tussenafstand van maximaal 15 meter. Op die manier wordt een maximale spreiding gegarandeerd. Bij de aanvang van het proefsleuvenonderzoek werd echter besloten het aantal sleuven terug te brengen tot 4, weliswaar onder dezelfde voorwaarden. Hierdoor werd de theoretische oppervlakte van de proefsleuven herleidt tot ca. 590 m² (11,66% van het plangebied), wat nauwer aansluit bij de ideale dekkinggraad die beoogd wordt in artikel 8.6.2 van de Code van Goede Praktijk (10% sleuven, aangevuld met 2,5% kijkvensters).

Figuur 28: Locatie van de proefsleuven op de kadasterkaart (bron: Geopunt)

De grondwerken werden uitgevoerd door de firma Demarez-Marreel bvba. De prospectie werd uitgevoerd door Erik Verbeke (erkend archeoloog en assistent-aardkundige) en Fedra Slabbink (assistent-archeoloog).

Het uitzetten van de proefsleuven en alle metingen werden met behulp van de GPS gedaan.

2.4.3 Gebruikte materiaal

De sleuven werden in aanwezigheid van de erkend archeoloog aangelegd met een 21 ton rupskraan met een platte graafbak van 2 m breed. Nadat het juiste niveau werd bereikt konden de aanwezige sporen geïdentificeerd worden. Na het opschaven werden deze geregistreerd met behulp van voorgedrukte fotoformulieren en een Nikon COOLPIX AW120 camera. De dimensies en oriëntatie werden aangeduid met een noordpijl en een schaalbalk. De vondsten werden ingezameld en geregistreerd volgens de vigerende wettelijke normen.

2.4.4 Beschrijving en motivering eventuele afwijkende methodiek en bijstellingen van de oorspronkelijke strategie

Zoals werd vooropgesteld is het onderzoeksgebied ca. 5060m² groot. De proefsleuven dienen 10% van de onderzoekbare oppervlakte te beslaan met bijkomend ca. 2,5% aan kijkvensters of dwars/volgsleuven waar nodig (cfr. 2.3.2). De kijkvensters moeten voldoende groot zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

De sleuven die werden aangelegd hadden een totale oppervlakte van 552 m², wat neerkomt op 10.9% van het totale projectgebied en voldoet aan de normen van de Code van Goede Praktijk. De doelstelling om ook 2.5% van de totale oppervlakte in de vorm van kijkvensters te onderzoeken werd echter niet gehaald. Dit is te wijten aan het feit dat er zeer weinig archeologisch relevante sporen werden aangetroffen in de proefsleuven. Hierdoor bood het aanleggen van meer dan één kijkvenster geen meerwaarde voor het onderzoek, waardoor de vooropgestelde dekkingsgraad niet gehaald werd. Het kijkvenster was 85 m² groot, wat neerkomt op 1,6% van de totale oppervlakte. Samen zorgt dit wel nog steeds voor een dekking van precies 12,5%. Meer duiding wordt gegeven in een volgend hoofdstuk.

Verder werd er niet afgeweken van de vooropgestelde werkwijze of strategieën.

Figuur 29: Proefsleuven geprojecteerd op GRB kaart (bron: GRB)

2.4.5 Inbreng specialisten

Er werd geen beroep gedaan op specialisten.

2.4.6 Algemene wetenschappelijke advisering

Dieter Demey (Senior archeoloog bij Ruben Willaert bvba)

2.5 Assessmentrapport

2.5.1 Beschrijving en motivering van de methoden, technieken en criteria

De interpretatie van de aangetroffen sporen en structuren is gebaseerd op de beschrijving, gekoppeld aan de algemene bodemopbouw en de datering van de vondsten.

2.5.2 Assessment van de vondsten

Administratieve gegevens

Vondstnummers: 1-6

Materiaalcategorie: aardewerk (AW)

Terreinmethodiek

De vondsten werden voornamelijk aangetroffen tijdens de aanleg van het vlak (n=29), die allen konden toegewezen worden aan een context. Eén vondst werd in de vulling van een greppel aangetroffen bij het couperen. Alle vondsten zijn verzameld met de hand.

Omgevingsfactoren

Gezien de weinige archeologische sporen die werden aangetroffen bij dit vooronderzoek in er geen gedetailleerde data beschikbaar over de aard van de site waaruit de vondsten zijn verzameld. Hierdoor zijn de onderlinge relatie, relatieve chronologie, ontstaansgeschiedenis, antropogene en natuurlijke post-depositionele processen nog onduidelijk. Er zijn geen daterende onderzoeken gebeurd.

Methode en technieken van assessment

Alle vondsten werden per vondstnummer bekeken door Arno van den Dorpel en ingevoerd in de vondstenlijst die in bijlage zit. De opgenomen gegevens zijn het aantal scherven, het gewicht, de typologie en eventuele opmerkingen. Tevens werd getracht een ruwe datering op het materiaal te plakken.

Inventaris

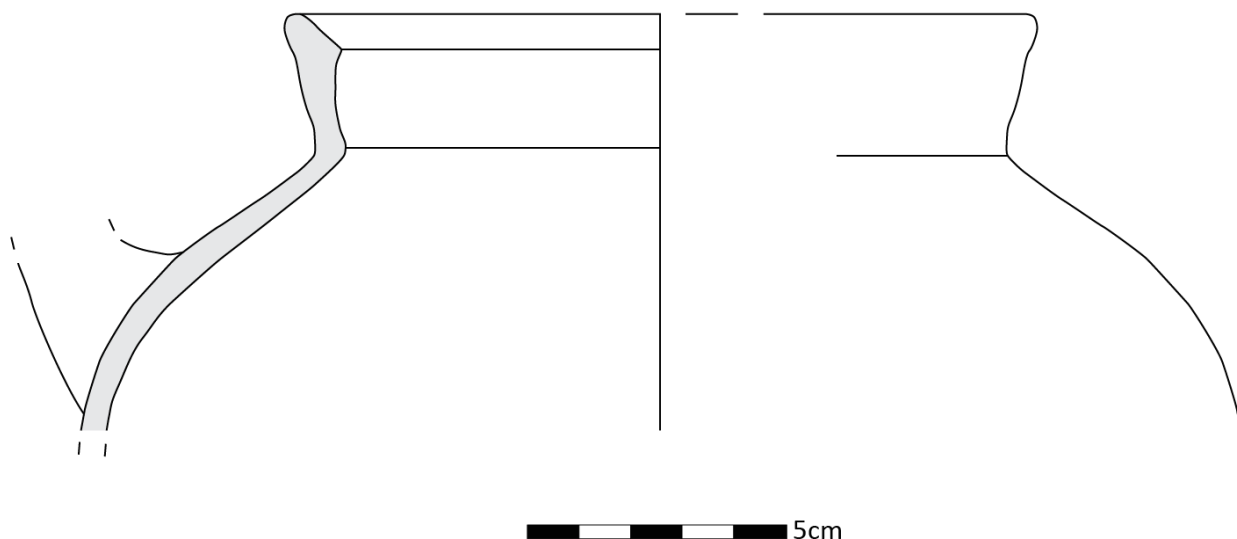
Voor de inventaris wordt verwezen naar de bijlagen, waarin alle data per vondstnummer zijn verzameld.

Samenvattend kan gesteld worden dat uitsluitend aardewerk werd aangetroffen op de site. In totaal gaat het om 30 fragmenten die op 1 fragment na steeds bij de aanleg van het vlak werden aangetroffen in een totaal van 5 sporen (6 vondstnummers). De uitzondering betreft een randfragment dat bij het couperen werd aangetroffen.

Bij 3 vondstnummers (2, 5 en 6) betreft het slechts kleine fragmentjes in Rood en/of Grijs Aardewerk die vermoedelijk in de volle tot late middeleeuwen te dateren zijn.

Vnr. 1 omvat echter 10 scherven van een grape in grijs aardewerk die op 2 kleine stukjes na aan elkaar passen (MAI=1). Dit soort aardewerk wordt, althans in de regio Oudenaarde, gedateerd in de volle tot late middeleeuwen.⁷

⁷ De Groote 2008, 296-297.

Figuur 30: Tekening van de doorsnede (links) en vooraanzicht (rechts) van vnr. 1.

Vnr. 3 omvat 13 scherven, waarvan sommige aan elkaar passen (MAI=1). De scherven zijn lichtgrijs met een rode kern waarbinnen af en toe nog een grijze binnenkern aanwezig is. Deze kenmerken in combinatie met de restanten van rode lineaire verfstreken op de buitenzijde tonen aan dat het Lokaal Roodbeschilderd aardewerk betreft (ook wel Pingsdorfimitatie genoemd).⁸ Bij gebrek aan een randfragment kan de randtypologie niet met zekerheid worden vastgesteld. Eén bodemfragment en de diameter doen echter vermoeden dat het de restanten van minstens één kogelpot betreft. Deze is vermoedelijk te dateren in de volle middeleeuwen.

Figuur 31: De meest diagnostische stukken van Vnr. 3. De verfstreken lopen schuin naar de bodem toe en zijn soms gekruist.

⁸ De Groote 2008, 299-300.

Het rechte profiel, de roetaanslag aan de buitenzijde en het loodglazuur aan de binnenzijde van een randfragment (Vnr. 4) doen vermoeden dat deze afkomstig is van een bakpan. Het baksel van het fragment is aan de binnenzijde geoxideerd, aan de buitenzijde gereduceerd. Vermoedelijk is het fragment te dateren in de volle tot late middeleeuwen.⁹

Figuur 32: De buitenzijde (links), doorsnede (midden) en binnenzijde (rechts) van het bakpanfragment.

2.5.3 Assessment van de stalen

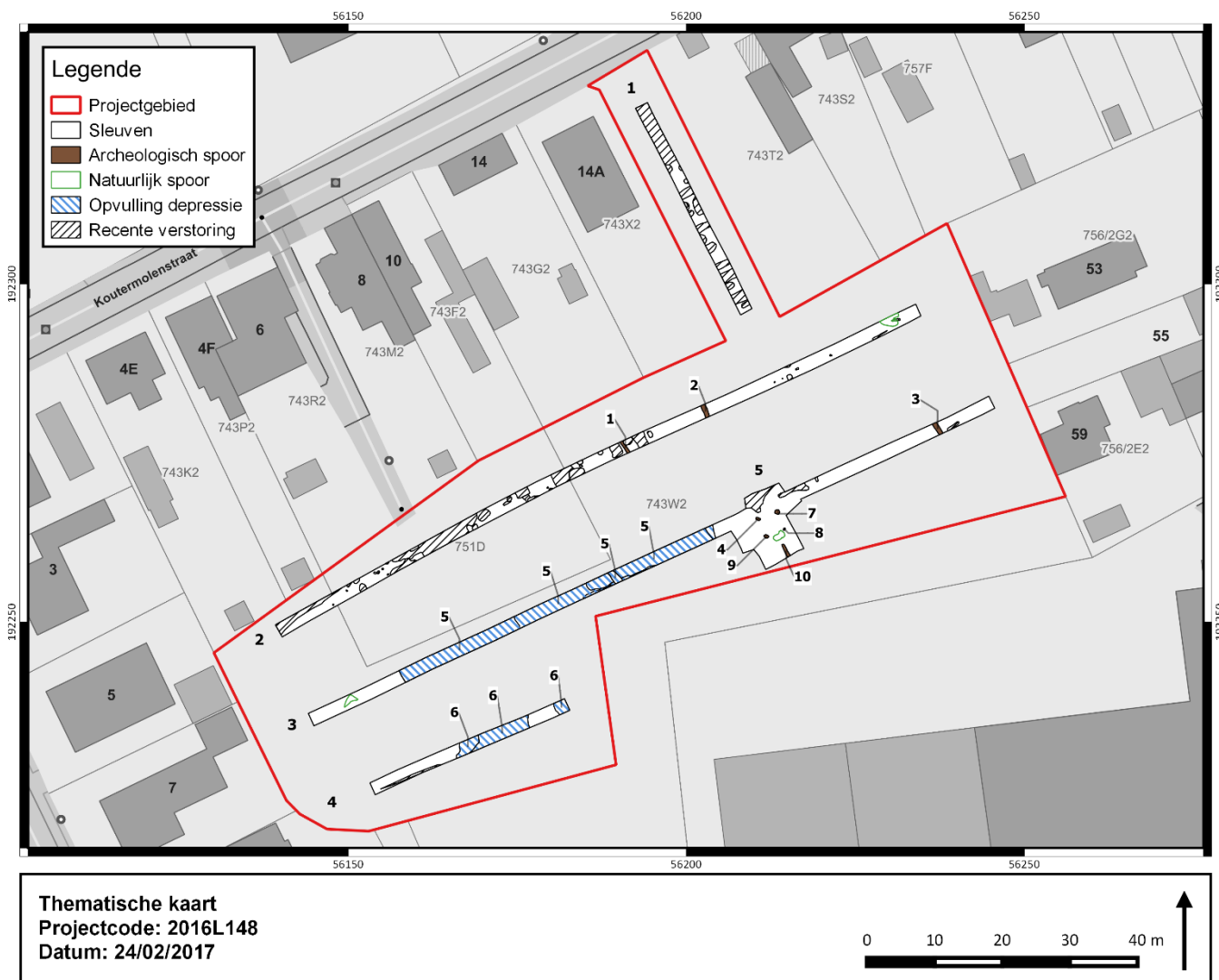
Niet van toepassing, er werden geen stalen genomen tijdens dit proefsleuvenonderzoek.

2.5.4 Conservatie-assessment

Gezien de geringe archeologische waarde van het aangetroffen vondstmateriaal en de sporen, wordt geen verdere conservering geadviseerd.

⁹ De Groote 2008, 246-249.

2.5.5 Assessment van de sporen

Figuur 33: Thematische kaart met de aanduiding van sporen en versterkingen (bron:GRB)

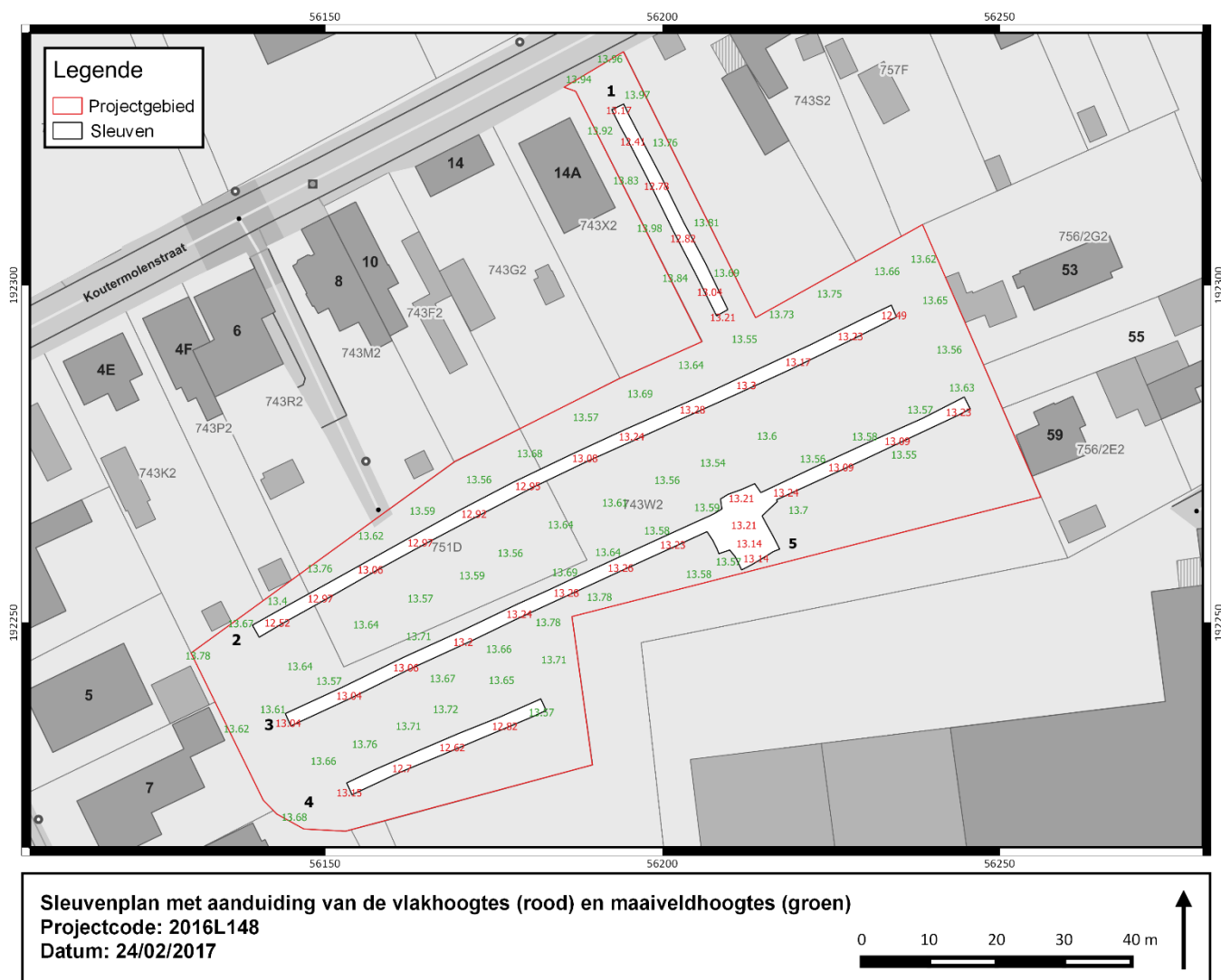
2.5.5.1 Manifestatie archeologische site aan het huidig oppervlak

Er werden geen archeologische sites aan het huidige oppervlak aangetroffen.

2.5.5.2 Stratigrafie en bodemopbouw van de site

De stratigrafie van de site bestaat uit slechts één relevant en leesbaar archeologisch niveau, net onder de (verschillende) A-horizont(en) in de C-horizont. In de westelijke helft van het plangebied zijn lokaal nog resten van een Podzol aanwezig op het archeologische niveau. Deze verstoren echter de leesbaarheid van het archeologische niveau niet.

Het archeologische niveau bevindt zich op een hoogte van 12,41 - 13,28 m +TAW, over het algemeen 40 tot 70 cm beneden maaiveld. Enkel in de meest noordelijke sleuf (werkput 1) ligt het archeologisch relevante niveau dieper, tot 120 cm beneden maaiveld, vanwege diepere recente versterkingen. Het maaiveld is gemeten op 13,40 – 13,98 m +TAW.

Figuur 34: Sleuvenplan met aanduiding van de vlak- en maaiveldhoogtes (bron: GRB).

Er werden 4 bodemprofielen verspreid over het terrein geplaatst, teneinde een zo representatief mogelijk beeld te bekomen van de bodemkundige opbouw en aardkundige variatie binnen het plangebied. Alle profielen werden gefotografeerd. Elk profiel werd tevens geselecteerd als referentieprofiel. Ze werden volledig beschreven conform de *FAO guidelines for soil description*, de richtlijnen van Databank Ondergrond Vlaanderen en de Code van Goede Praktijk. De aangetroffen bodems werden gedetermineerd conform het Belgisch bodemclassificatiesysteem.

De profielen kennen steeds een gelijkaardige opbouw maar vertonen verschillende gradatie in de mate van aftopping en/of verstoring. Profiel 4 is hierbij een uitzondering, hier wijst het bodemprofiel op een andere bodemgenese te wijten aan het oorspronkelijke microreliëf.

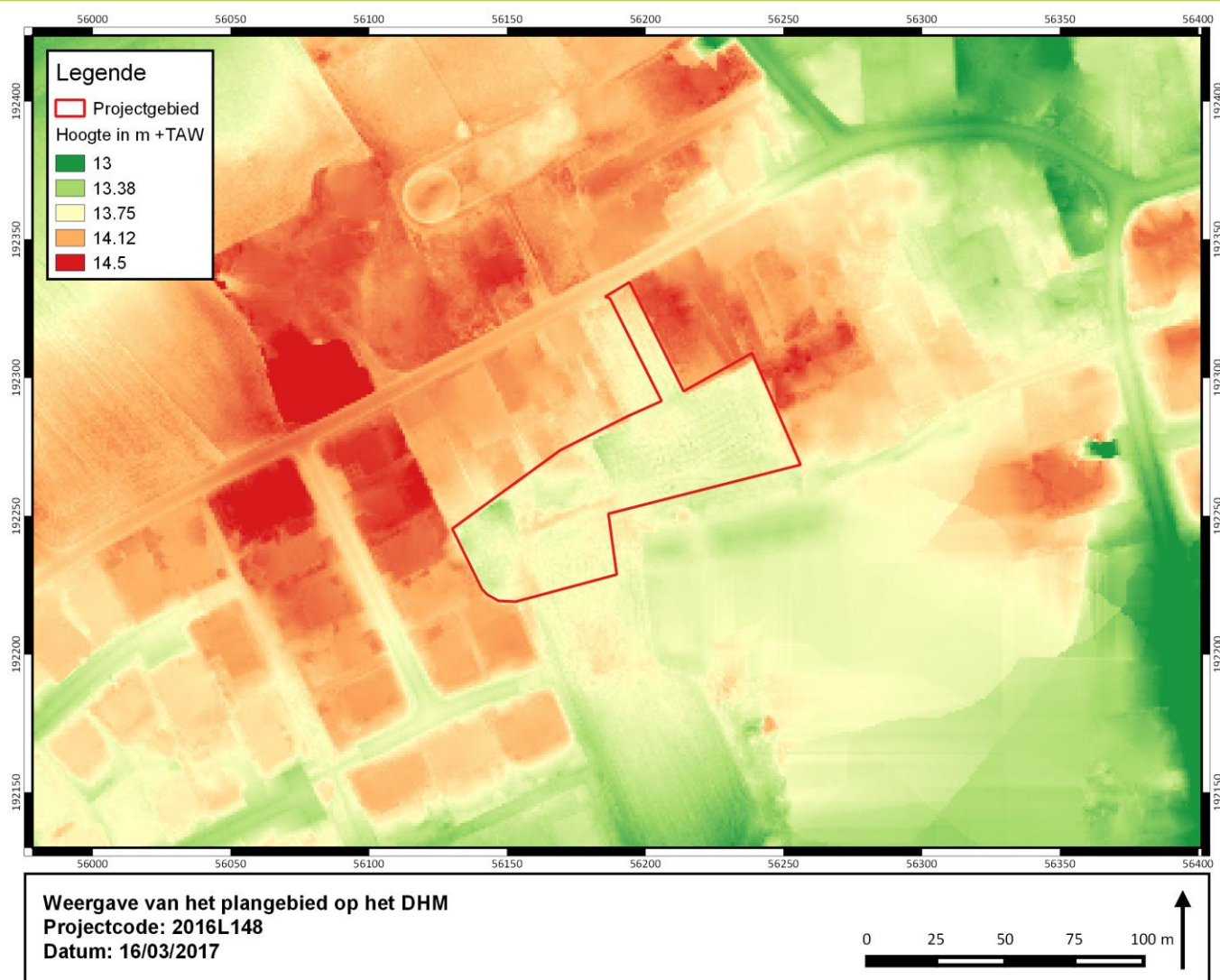
52

Weichseliaan ontstaan dekzandpakket, zoals dit ook op de Quartairgeologische kaart wordt aangegeven (cfr. 1.3.2.2.2). De mogelijke hellingsafzettingen die worden vermeld op de Quartairgeologische kaart werden nergens op het terrein aangetroffen.

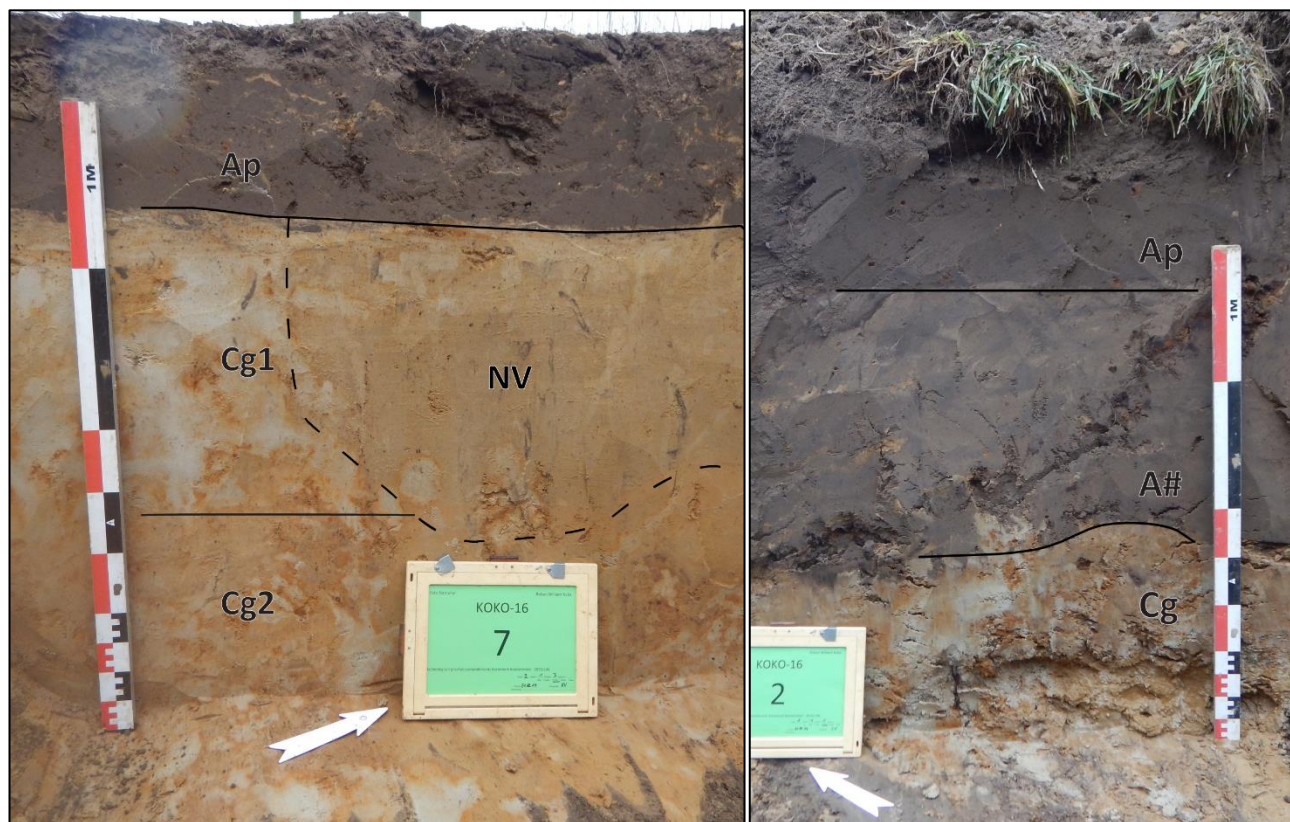
Figuur 36: Aanduiding van de verschillende bodemkundige lagen ter hoogte van profiel 2, zowel in vlak (links) als in profiel (rechts).

Hoewel het terrein ter hoogte van het plangebied nu relatief vlak is (Figuur 34), moet de oostelijke helft oorspronkelijk hoger zijn geweest. Hier zijn immers geen restanten meer aanwezig van een oude bodem (zoals de Bhs-podzol in de westelijke helft van het plangebied). Bovendien wordt in profiel 3, dat hier werd aangelegd, ook een abrupte en vlakke grens waargenomen tussen de bouwvoor en de moederbodem, wat hier wijst op aftopping van het oorspronkelijke bodemprofiel. De bouwvoor is sterk vergelijkbaar met deze uit profiel 2 alleen is ze hier iets dunner, ca. 30 cm, en kunnen er verploegde moederbodembrokken worden waargenomen. Ook de moederbodem is gedeeltelijk afgetopt. In profiel 3 is de dekzandlaag volledig verdwenen en bevindt de bouwvoor zich rechtstreeks op de onderliggende afzettingen (Cg-horizonten) die vermoedelijk fluviaal van aard zijn. Een meer gedetailleerde blik op het Digitaal Hoogtemodel bevestigt deze theorie: ter hoogte van het plangebied hebben duidelijk afgravingen van de oorspronkelijk hogere zandrug plaatsgevonden (Figuur 37). Aan weerszijden van het plangebied heeft deze wel nog zijn oorspronkelijke hoogte. De Cg-horizonten zijn matig fijn zandig (Z), al kan een licht lemige bijmenging waargenomen worden. Verder bevatten ze zwakke, recente bioturbatie en vertonen ze sterke gleyverschijnselen die grotendeels in de hand gewerkt worden door vorstwiggen. Waar de afzettingen geoxideerd zijn worden een sterke roestkleur en matig veel mangaanspikkels waargenomen. Op ca. 80 cm -Mv kan een grens worden waargenomen. Onder deze grens zijn de afzettingen nog iets lemiger, hoewel ze nog steeds tot de textuurklasse zand behoren. Ook zijn de gereduceerde vlekken eerder lichtbruin, in tegenstelling tot de lichtgrijze vlekken in de bovenliggende laag. Beide lagen zijn vanwege de vorstwiggen vermoedelijk ontstaan in periglaciaire omstandigheden en zijn wellicht te interpreteren als de fluvioperiglaciaire afzettingen uit het Weichseliaan die op de Quartairgeologische kaart vermeld worden (cfr. 1.3.2.2.2). Tenslotte kan nog vermeld worden dat het profiel rechts verstoord is, vermoedelijk door een windval.

Figuur 37: Weergave van het plangebied op het Digitaal Hoogtemodel. In het bijzonder aan de oostzijde van het plangebied is een onnatuurlijk rechthoekig en scherp verschil in hoogte merkbaar (bron: Geopunt).

Werkput 1 bevindt zich in een sterk verstoorde zone. Dit uit zich ook in het profiel dat hier werd aangelegd, profiel 1. Onder een ca. 40 cm dikke bouwvoor (Ap-horizont) bevindt zich hier een ca. 45 cm dik verstoord pakket (A#-horizont). De bouwvoor is grotendeels gelijkaardig aan deze uit de profielen 2 en 3, alleen is ze homogener, zonder brokken moederbodem, en bevat ze enkele baksteenresten. Het verstoorde pakket is sterk gevlekt bruin en donkerbruingrijs, zwak humeus, matig grof zandig (Z) en bevat enkele baksteenresten en matig veel houtskoolspikkels. Daarnaast kunnen ook zeer duidelijk brokken moederbodem en brokken van de Bhs-Podzol waargenomen worden. Dit alleen al wijst op een sterke vergraving en geen ophoging van het terrein. Een extra aanwijzing is opnieuw het ontbreken van de Bhs-podzol en het dekzandpakket en de onregelmatige overgang naar de onderliggende moederbodem. Onder het verstoorde pakket bevinden zich onmiddellijk de fluvioperiglaciale afzettingen uit het Weichseliaan (Cg-horizont). Er kan ditmaal slechts één laag onderscheiden worden. Deze wordt opnieuw gekenmerkt door sterke gleyverschijnselen die de laag oranje kleuren waar ze geoxideerd is en lichtgrijs waar er reducerende omstandigheden heersen. De afzettingen zijn hier lemig zandig (S) met matig fijne zandkorrels.

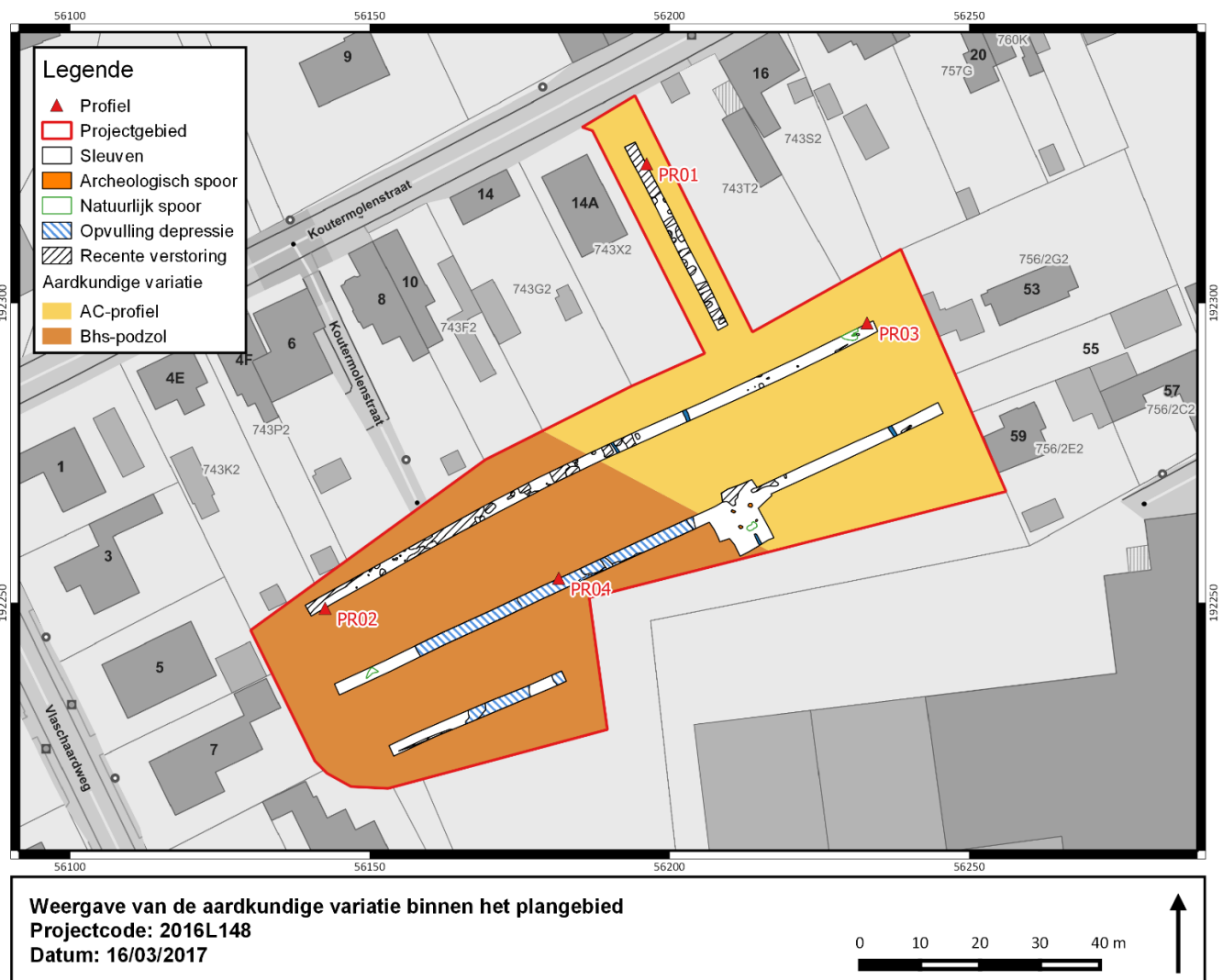

Figuur 38: Profielen 3 (links) en 1 (rechts) met aanduiding van de verschillende bodemhorizonten.

Hoewel het terrein relatief vlak is moet vroeger in de zuidwestelijke hoek van het terrein een depressie aanwezig geweest zijn. Deze is in verschillende stadia opgevuld en is niet langer zichtbaar aan het oppervlak (cfr. 0). Profiel 4 werd ter hoogte van deze depressie aangelegd in werkput 3 en laat de opbouw van de depressie en de opvullingspakketten zien. Net als in de voorgaande profielen is bovenaan een bouwvoor aanwezig (Ap-horizont). Ze is ca. 40 cm dik, donkergrijs, zwak humeus, matig grof zandig (Z) en bevat veel wortels van de huidige begroeiing (voornamelijk jonge bomen) en enkele baksteenresten. Hieronder zijn twee opvullingspakketten aanwezig (A-horizonten). De grens tussen beide is abrupt maar golft en bevindt zich tussen de 65 en 80 cm -Mv. De A1-horizont is sterk heterogeen lichtbruin en bruin gekleurd, matig grof zandig (Z) en bevat puinresten, ijzerconcreties en matig veel bioturbatie. De A2-horizont is donkerbruinzwart, matig humeus, matig grof zandig (Z) en bevat enkele puinresten, matig veel houtskool en matig veel bioturbatie. De ondergrens van deze laag is duidelijk en bevindt zich op ca. 105 cm -Mv. Hieronder bevindt zich een vermoedelijk natuurlijke, zwak humeuze laag die vermoedelijk als begraven organische accumulatiehorizont moet geïnterpreteerd worden (A_{hb}-horizont). Deze laag is vermoedelijk ontstaan door accumulatie van organisch materiaal op de bodem van een waterlichaam of althans op de bodem van een depressie die gedurende lange perioden (vnl. de wintermaanden) waterverzadigd was. Er is echter geen sprake van veenvorming. Deze horizont bevat immers geen vergane plantenresten, is slechts 25 – 30 cm dik en zwak humeus. Verder is ze bruin van kleur, matig fijn zandig (Z), bovenaan verstoord door bioturbatie vanuit de bovenliggende laag en vandaag de dag alleszins waterverzadigd. Op de bodem van het profiel is dan ook nog net de aanzet zichtbaar van een blauwgrijze, matig fijn zandige (Z) en volledig gereduceerde moederbodem (Cr-horizont). Vermoedelijk betreft het opnieuw de eolische afzettingen uit het Weichseliaan. Door de zwakke structuur en waterverzadiging van de ondergrond werd het onveilig geacht om het profiel verder te verdiepen om hier meer duidelijkheid over te krijgen.

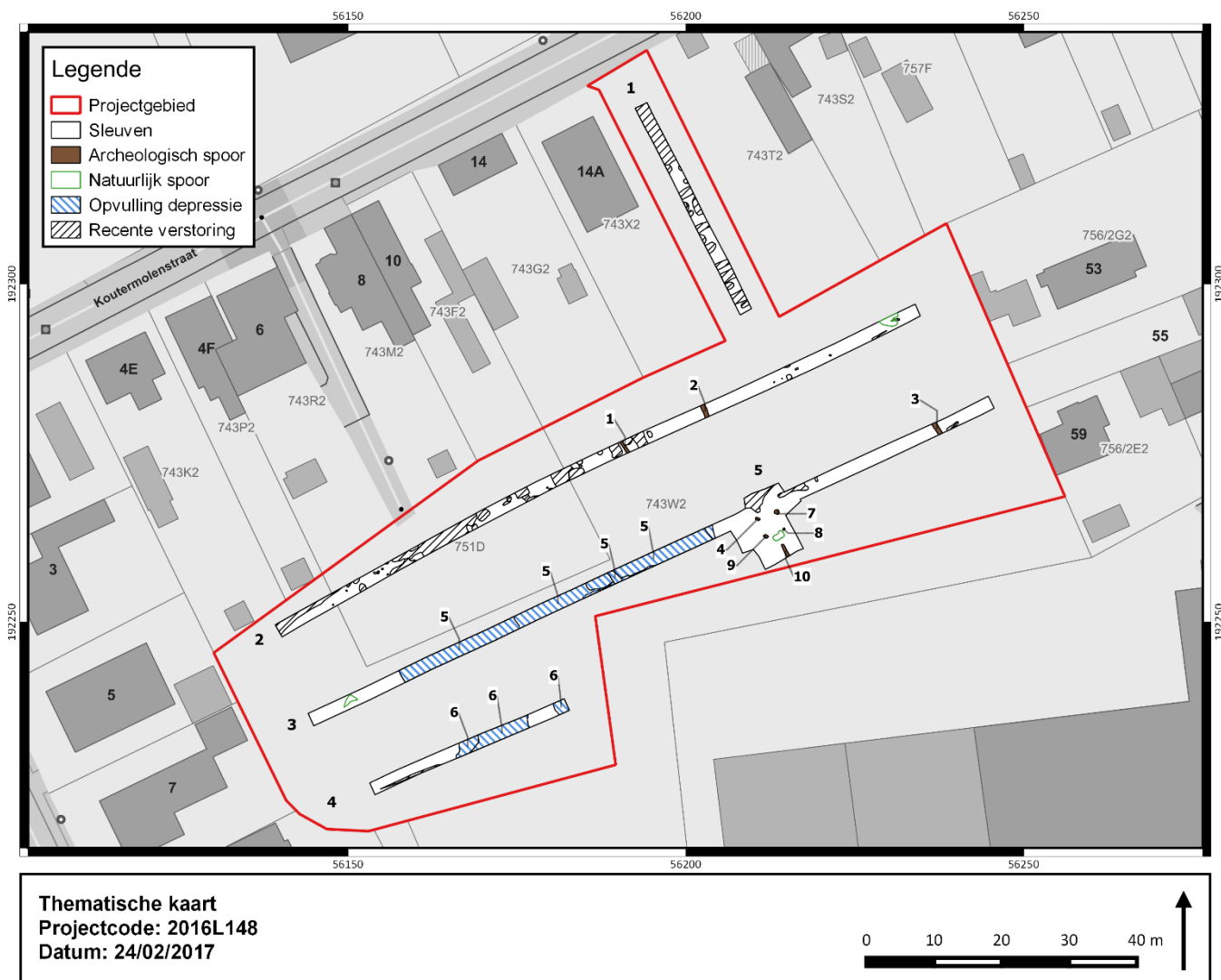

Figuur 39: (links) zicht vanuit de zuidwestelijke hoek van het terrein in noordoostelijke richting, het terrein is duidelijk relatief vlak. (rechts) Profiel 4 met aanduiding van de verschillende bodemhorizonten.

Figuur 40: Overzichtsplan van alle profielen en de variatie in aardkundige opbouw (bron: GRB).

2.5.5.3 Spoorbeschrijving en -interpretatie

Figuur 41: Thematische kaart met proefsleuven en sporen (bron: GRB).

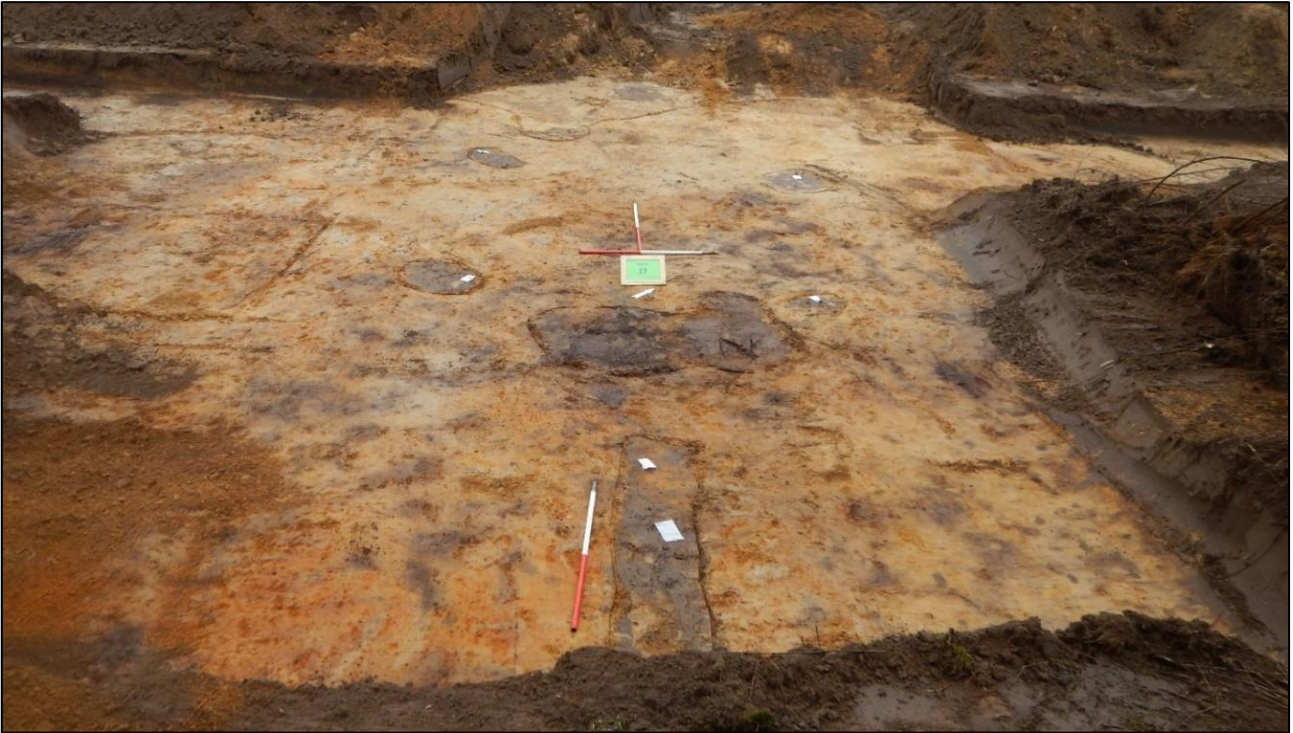
Met uitzondering van de opvullingspakketten van de depressie bevonden alle sporen zich in de oostelijke helft van het terrein. In totaal werden 10 spoornummers uitgedeeld.

Tabel 6: Aantallen naar aard spoor

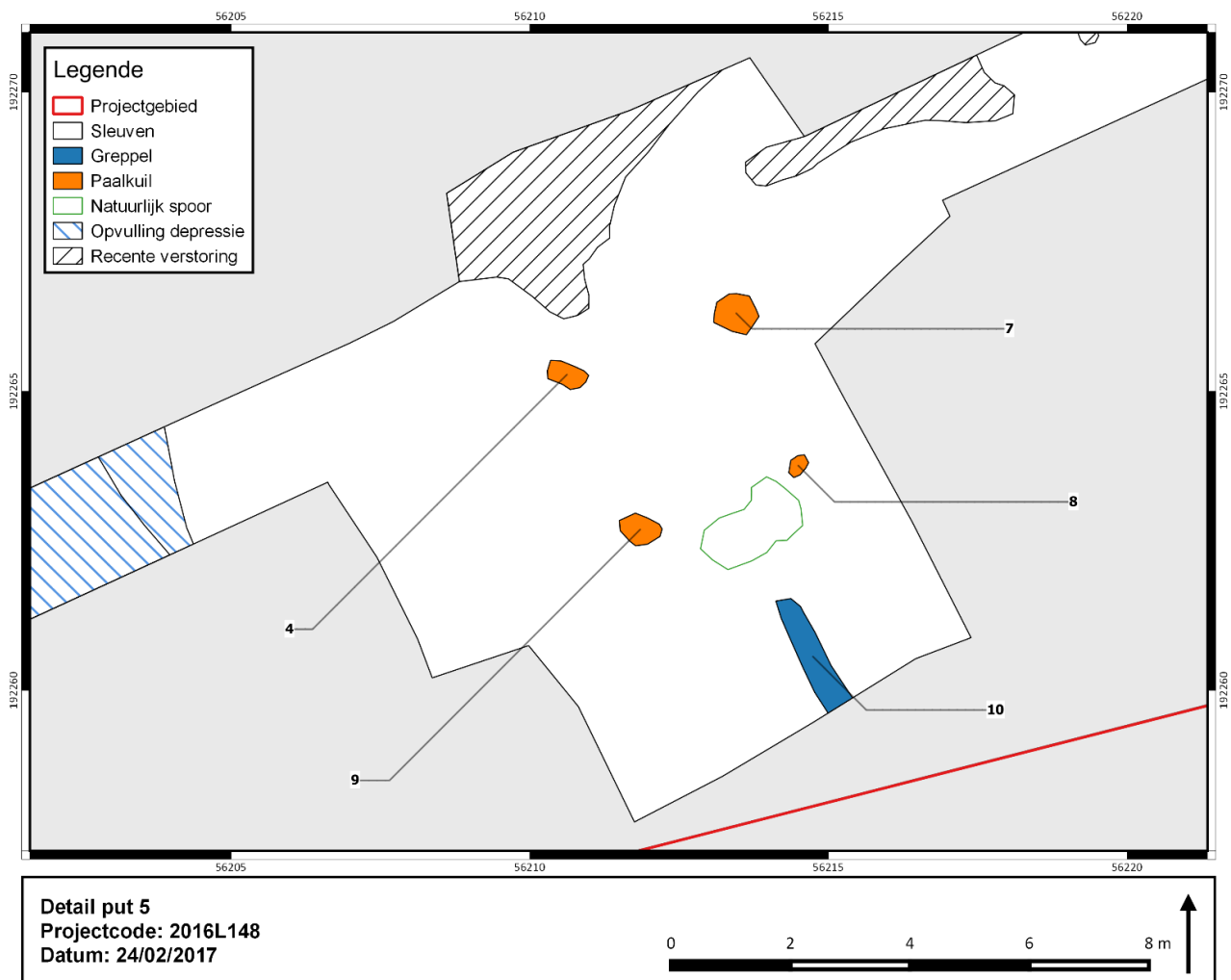
Aard spoor	Aantal
Paalkuil (PK)	4
Greppel (GR)	4
Depressie (DEP)	2

2.5.5.3.1 Paalkuilen

In de sleuven werd slechts de helft van één mogelijk paalspoor aangesneden (S4). Nadat hier een kijkvenster werd aangelegd bleek de interpretatie te kloppen en werden nog eens drie paalsporen ontdekt (S7, S8 en S9). De vier paalsporen vormden het grondplan van een rechthoekige structuur (ca. 2,7 x 2,9 m of 7,8 m²) met een noordoost-zuidwest oriëntatie.

Figuur 42: Het kijkvenster in werkput 3

Figuur 43: Uitsnede van de thematische kaart ter hoogte van het kijkvenster (bron: GRB).

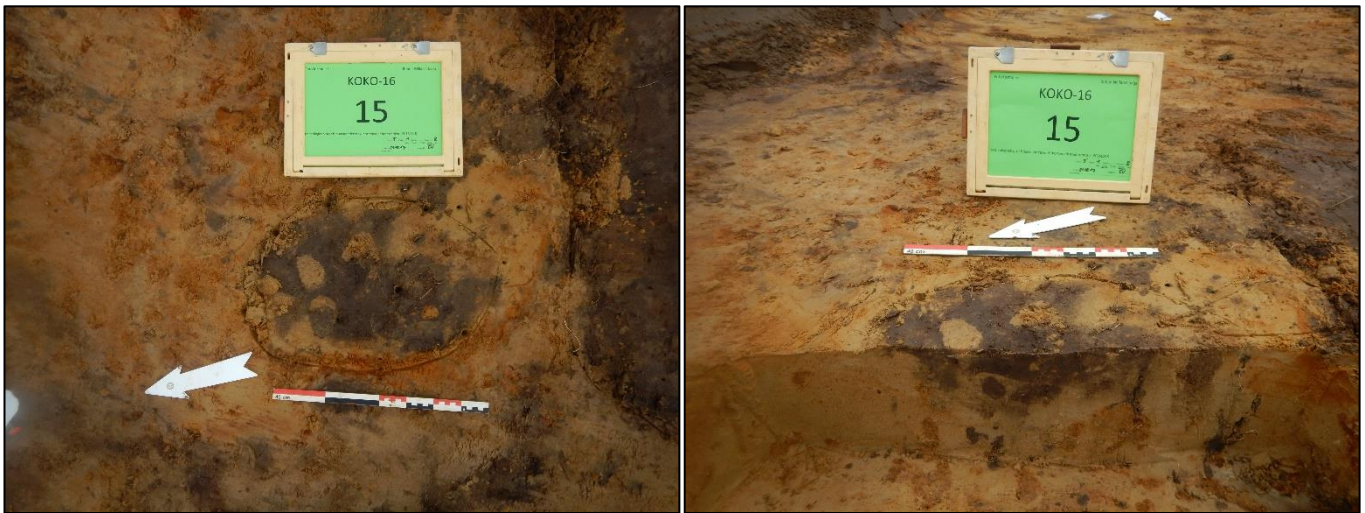
De paalsporen variëren in vorm en grootte, maar zijn steeds homogeen donkergrijs zandig met een scherpe aflijning. De homogeniteit en aflijning worden echter vaak verstoord door bioturbatie. In de vulling van S4 kan tevens houtskool waargenomen worden. In coupe is duidelijk te zien dat het paalkuilen betreft waarvan slechts de onderkant bewaard is, de maximale diepte varieert tussen de 4 en 9 cm. Ook in profiel zorgt bioturbatie voor de nodige verstoring. Er kan in alle gevallen slechts één vulling waargenomen worden. Noch bij de aanleg van het vlak, noch bij het couperen of leeghalen van de paalkuilen werd er vondstmateriaal aangetroffen. Er werd weliswaar een houtskoolmonster genomen van S4, maar voorlopig is er geen directe datering van de structuur mogelijk.

Figuur 44: S4 in vlak (links) en in coupe (rechts)

Figuur 45: S7 in vlak (links) en in coupe (rechts)

Figuur 46: S8 in vlak (links) en in coupe (rechts)

Figuur 47: S9 in vlak (links) en in coupe (rechts)

4-palige structuren als deze worden over het algemeen als bijgebouw geïnterpreteerd. Vaak worden ze opgetrokken in functie van de graanopslag (de zgn. 'spiekers' of 'spijkers'). Het is niet duidelijk of dit ook hier het geval is.

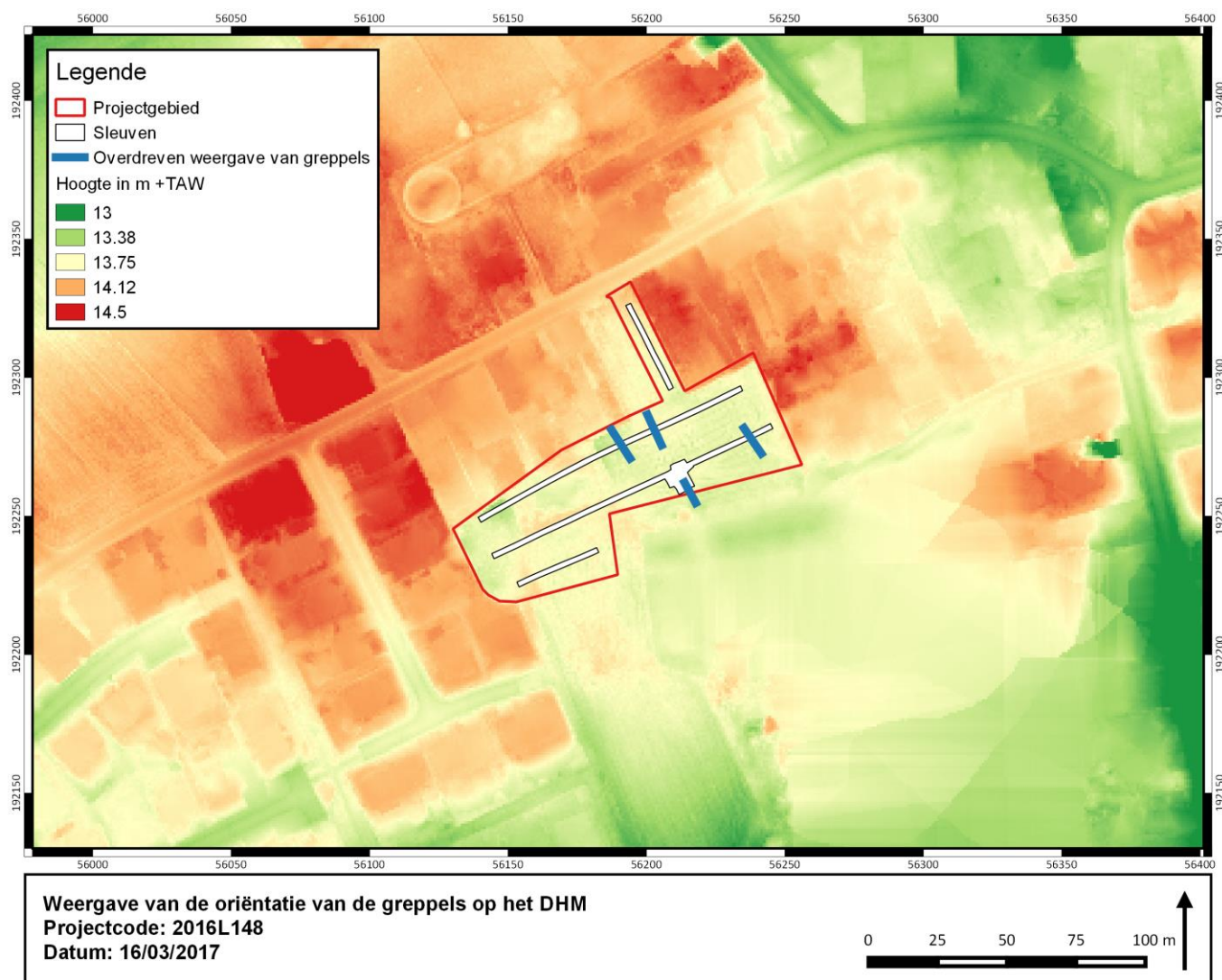
2.5.5.3.2 Greppels

Verspreid in de oostelijke helft van het plangebied werden vier greppels aangesneden (S1, S2, S3 en S10). Ze hebben steeds dezelfde noordwest-zuidoost oriëntatie (Figuur 41). Deze oriëntatie volgt de oorspronkelijke natuurlijke helling van het terrein (Figuur 48), er kan daarom vermoed worden dat ze een waterafvoerende functie hadden. Een extra argument hiervoor zijn de scherp afgelijnde gootvorm met schuine wanden en de vlakke bodem die in het profiel waarneembaar zijn (Figuur 26).

De greppels zijn over het algemeen slechts ondiep bewaard. Het is voornamelijk dankzij een concentratie van mollengangen dat de loop van S1 kan gereconstrueerd worden. De vulling van S1, S2 en S3 is homogeen donkerbruin zandig en in meer of mindere mate gebioturbeerd. De vulling van S10 is homogeen donkergrijs zandig. Dit verschil is vermoedelijk te wijten aan een verschillende landschappelijke en bodemkundige ligging. Op de oorspronkelijke helling moet S10 lager hebben gelegen en bodemkundig gezien zijn hier nog restanten van de podzol aanwezig, in tegenstelling tot de bodem waarin S1, S2 en S3 zich bevinden.

Ondanks het verschil in vulling zijn de greppels wellicht contemporain. Met uitzondering van S1 bevatten ze allen brokken mortel en aardewerk. Het aardewerk is steeds te dateren in de volle of late middeleeuwen

(cfr. 2.5.2). Bovendien liggen S2 en S10 in elkaars verlengde, al is er een onderbreking waar te nemen ter hoogte van het bijgebouw. Mogelijk is deze onderbreking te associëren met het bijgebouw. S10 is immers loodrecht op het midden van de zuidoostelijke zijde van het bijgebouw georiënteerd. Het kan echter ook te wijten zijn aan een ondiepe, partiële bewaring van het spoor.

Figuur 48: Weergave van de greppels op het Digitaal Hoogtemodel. Voor de duidelijkheid zijn de greppels overdreven dik en lang weergegeven (bron: Geopunt).

Figuur 49: S1 (bovenaan links), S2 (bovenaan rechts) en S3 (centraal links) in vlak en S10 in vlak (onderaan rechts) en in coupe (onderaan links).

2.5.5.3.3 Depressie

In de zuidwestelijke hoek van het plangebied werden verscheidene over elkaar liggende opvullingspakketten van een natte depressie aangetroffen (S5 en S6) (cfr. 2.5.5.2). De eerste demping van de depressie gebeurde wellicht reeds in de volle middeleeuwen, zo blijkt uit het aardewerk dat werd aangetroffen in een vulling aan de buitenzijde en vermoedelijk ook onderzijde van het spoor.¹⁰ Vermoedelijk bleef de depressie echter een lager gelegen deel in het landschap, aangezien ze duidelijk in recentere tijden verder is opgevuld. In de recentere vullingen werd huishoudelijk afval (oa. glazen bierflesjes van Jupiler en Stella Artois) aangetroffen. Vermoedelijk kunnen deze recentere vullingen geassocieerd worden met de woning die oorspronkelijk in het noordwestelijk deel van het plangebied aanwezig was (1.3.3.1.3).

De aard van de vullingen is divers, van sterk heterogeen gevlekt bruin en beige tot homogeen donkergrijs zwart zandig. De maximaal gemeten breedte van de depressie is 52 m in noordoost-zuidwestelijke richting.

Figuur 50: Zicht op de opgevulde depressie in zuidwestelijke richting in werkput 3. Er zijn duidelijk sterk verschillende dempingslagen zichtbaar.

2.5.5.3.4 Recente verstoringen

Tot slot kan nog vermeld worden dat de westelijke helft van werkput 2 veel recente verstoringen kent ten gevolge van de bouw en afbraak van een woning die hier tot voor kort nog aanwezig was (cfr. 1.3.3.1.3). Niet alleen uitgraafkuilen maar ook verscheidene afvalkuilen en muur- en vloerresten werden aangetroffen.

Ook in werkput 1 werden vele recente verstoringen aangetroffen die vermoedelijk te associëren zijn met recente bewoning. Hier zijn echter geen historische of fotografische gegevens over voorhanden.

¹⁰ De met de depressie te associëren vondsten zijn vnrs. 3 en 4 (Cfr. 2.5.2).

Figuur 51: Zicht in noordoostelijke richting in werkput 2 (links) en in zuidoostelijke richting in werkput 1 (rechts). De recente aard van de verstoringen is onmiskenbaar door het recente materiaal dat erin wordt aangetroffen.

2.5.6 Assessment van het onderzochte gebied

2.5.6.1 Landschappelijke ligging

Zie '0

Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens' in het voorgaande bureauonderzoek.

2.5.6.2 Historische beschrijving

Zie '1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek' in het voorgaande bureauonderzoek.

2.5.6.3 Onderzocht gebied in zijn archeologisch kader

Zie '1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden' in het voorgaande bureauonderzoek.

2.5.6.4 Datering en interpretatie archeologisch ensemble

Er kunnen twee fasen van activiteit worden onderscheiden ter hoogte van het plangebied. Een eerste fase is te situeren in de volle tot late middeleeuwen, een tweede in de 19de tot het begin van de 21ste eeuw.

Op basis van de aangetroffen vondsten kunnen alle relevante archeologische sporen direct of indirect aan de volle tot late middeleeuwen gekoppeld worden. Een initiële demping van de depressie gebeurde in de volle middeleeuwen. Vermoedelijk gebeurde dit in een poging het terrein droger te maken om het in gebruik te kunnen nemen. Wellicht had het aanleggen van de waterafvoerende greppels eenzelfde doel. Het aantreffen van vol tot laat middeleeuws aardewerk in de homogene vulling van de greppels doet vermoeden dat ze relatief kortstondig in gebruik zijn geweest en in één keer gedempt werden. Dat het terrein wel degelijk in gebruik genomen werd is duidelijk door de aanwezigheid van een 4-palig bijgebouw. Hoewel het bijgebouw niet direct kan gedateerd worden lijkt zijn oriëntatie t.a.v. een van de greppels te wijzen op een zekere gelijktijdigheid.

Er zijn verder geen aanwijzingen voor perceelsgreppels of erfbegrenzing aanwezig op het terrein. Het erf of de nederzetting die in verband te brengen is met de site bevindt zich naar alle waarschijnlijkheid wel in de buurt maar niet ter hoogte van het plangebied. Anderzijds is het niet onmogelijk dat er oorspronkelijk wel een erf aanwezig was in de oostelijke helft van het terrein, maar dat deze door de vastgestelde afgraving van het terrein is verdwenen. Het bijgebouw werd in dat geval wel nog teruggevonden omdat bijgebouwen vaak zwaarder gefundeerd en dus dieper ingegraven zijn. Bovendien bevindt het bijgebouw zich vlakbij de minder diep afgegraven westelijke zone en is de afgraving hier vermoedelijk geringer geweest dan verder naar het noordoosten (Figuur 40).

De eerstvolgende sporen van hernieuwde antropogene activiteit op het terrein zijn van zeer recente datum. Het zijn de recente verstoringen die vooral in de noordwestelijke hoek en het noordelijke uitsteeksel van het plangebied kunnen waargenomen worden. Deze zijn te associëren met al dan niet historisch en fotografisch vastgestelde woonactiviteiten op het terrein sinds de 19de eeuw. Gedurende deze periode werd wellicht ook de depressie in de zuidwestelijke hoek verder opgevuld en genivelleerd.

2.5.6.5 Confrontatie met de bevindingen van het bureauonderzoek

2.5.6.5.1 Aardkundige bevindingen

De aardkundige bevindingen op het terrein komen slechts gedeeltelijk overeen met deze van het bureauonderzoek. De fluvioperiglaciale afzettingen met daarbovenop de eolische afzettingen uit het Weichseliaan die vermeld worden op de Quartairgeologische kaart zijn ook op het terrein vastgesteld. Weliswaar zijn de eolische afzettingen in het oostelijk deel van het plangebied reeds verdwenen door afgraving. De mogelijk aanwezige hellingsafzettingen uit het Holoceen zijn niet aanwezig. Het Tertiair niveau werd in geen enkel profiel bereikt.

De textuur B-horizont vermeld door de bodemkaart werd echter niet aangetroffen. In plaats daarvan werden in het westelijk deel van het plangebied de laatste restanten van een humus-ijzerPodzol (Bhs-

Podzol) vastgesteld. In het oostelijk deel van het plangebied is de oorspronkelijke bodemopbouw verdwenen en is slechts nog een AC-profiel aanwezig.

Hoewel het terrein vandaag de dag relatief vlak is werden verschillende aanwijzingen aangetroffen van een oorspronkelijk meer uitgesproken microreliëf. Zo was in de zuidwestelijke hoek van het terrein oorspronkelijk een natte depressie aanwezig en moet het oostelijke deel van het plangebied oorspronkelijk veel hoger zijn geweest aangezien hier een significant deel van de oorspronkelijke bodemopbouw is verdwenen. Dit laatste kan eveneens afgeleid worden uit een meer gedetailleerde studie van het Digitaal Hoogtemodel. De overige aanwijzingen van het verdwenen microreliëf kunnen niet worden vastgesteld met een bureauonderzoek.

2.5.6.5.2 Historisch en archeologisch kader

Hoewel in de directe omgeving van het plangebied onomstreden menselijke activiteit in de brons- en ijzertijd is geweest, werd hiervan geen enkel spoor teruggevonden ter hoogte van het plangebied. Gezien de significante afgraving van het oostelijke deel van het terrein en de vaak geringe diepte waarop de sporen uit deze periode zich bevinden is het echter niet uit te sluiten dat deze activiteiten wel hebben plaatsgevonden maar dat de fysieke restanten daarvan reeds lang verdwenen zijn.

Er zijn geen aanwijzingen om aan te nemen dat er een Romeinse of vroegmiddeleeuwse aanwezigheid was ter hoogte van het plangebied, al is het niet onmogelijk dat ook de restanten van deze aanwezigheid werden weggegraven.

De weinige sporen en vondsten tonen aan dat het terrein althans in de volle en late middeleeuwen werd benut. Ze wijzen erop dat het terrein in cultuur gebracht werd, meer bepaald door drainage. Het aangetroffen bijgebouw diende mogelijk voor opslag van de gecultiveerde gewassen. Het is niet ondenkbaar dat de opbrengst van de gronden werd verwerkt in de vlakbij gelegen windmolen die reeds vermeld wordt in 1438 maar mogelijk ouder is. In ieder geval moet de nederzetting van de benutters in de directe omgeving van het plangebied gezocht worden. Mogelijk woonden zij in een van de voorlopers van de sites met walgracht die op kaart van Ferraris te zien zijn of waren het bewoners van het gehucht dat toen Kortemark was.

Er werden verder geen archeologisch relevante sporen aangetroffen ter hoogte van het plangebied. Samen met recente opvullingslagen van de depressie wijzen enkel nog in de noordwestelijke hoek en het noordelijke uitsteeksel verscheidene uitbraaksporen en afvalkuilen op menselijke aanwezigheid in een recent verleden. Deze kan gelinkt worden aan de bewoning die sinds de 19de eeuw en minstens tot het begin van de 21ste eeuw op het terrein aanwezig was, zo blijkt uit de studie van oude kaarten en fotomateriaal.

2.5.7 Potentieel op kennisvermeerdering

2.5.7.1 Aard van de potentiële kennis

De aardkundige bevindingen op het terrein tonen aan dat zowel in het westelijke als het oostelijke deel van het plangebied weinig archeologisch relevante sporen te verwachten zijn. De westelijke helft wordt immers grotendeels ingenomen door een natte depressie of recente verstoringen, terwijl een significant deel van het bodemprofiel in de oostelijke helft afgegraven is. Dieper uitgegraven sporen kunnen plaatselijk nog aanwezig zijn, zoals de paalkuilen van het bijgebouw dat in het zuiden van het plangebied werd aangetroffen. Het aantal en de bewaringsdiepte van zulke sporen zal echter te gering zijn om op vlak van kennis voor een significante meerwaarde te zorgen nu de reeds aangetroffen sporen zijn opgegraven en gedocumenteerd.

2.5.7.2 Waardering en advies vervolgonderzoek

De aardkundige bevindingen wijzen op een lage verwachting aan archeologisch relevante sporen. Bovendien zouden deze geen of slechts een geringe meerwaarde betekenen voor de archeologische en historische kennis van de lokale of ruimere omgeving. Een vervolgonderzoek door middel van een vlakdekkende opgraving op het terrein wordt daarom niet geadviseerd. Door de slechte bewaring van de sporen die bij het vooronderzoek werden aangetroffen wordt ook verder onderzoek van het huidige opgegraven en gedocumenteerde bestand niet geadviseerd.

2.5.8 Beantwoording van de onderzoeksvragen

-wat zijn de waargenomen bodemhorizonten, beschrijving + duiding?

Bovenaan is steeds een bouwvoor aanwezig die 30 tot 40 cm dik is. Ze is donkergrijsbruin, matig humeus en matig fijn zandig of donkergrijs, zwak humeus en matig grof zandig. Ze bevat steeds plantenwortels van de huidige begroeiing van het terrein en kan ook ijzerconcreties en puinresten bevatten. De bouwvoor bestaat steeds uit een enkele Ap-horizont en is recent van aard.

Het best bewaarde profiel bevindt zich in de westelijke helft van het terrein. Hier zijn sporadisch onder de bouwvoor nog de restanten zichtbaar van een humus-ijzerpodzol (Bhs-podzol). Deze manifesteren zich als een donkerbruine Bh-horizont die moeilijk van de bouwvoor te onderscheiden is met daaronder een oranjebruine Bs-horizont die geleidelijk aan overgaat in de moederbodem.

Deze laatste is een volledig geoxideerde, lichtbruine tot bruine, matig grof zandige en zwak gebioturbeerde C-horizont. De bioturbatie is voornamelijk te vinden in de vorstwiggen die deze horizont rijk is. Deze wijzen op periglaciale omstandigheden bij de afzetting van deze laag. Naar alle waarschijnlijkheid betreft het eolische afzettingen uit het Weichseliaan, zoals ook door de quartairgeologische kaart wordt aangegeven.

Onder de dekzandlaag bevinden zich fluvioperiglaciale afzettingen uit het Weichseliaan. Deze werden in de profielen in de noordelijke dwarsseleuf en de oostelijke helft van het plangebied aangetroffen. In de fluvioperiglaciale afzettingen kunnen meerdere lagen aangeduid worden. Voor zover uit de profielen afgeleid kon worden zijn deze wel steeds matig fijn zandig met een licht lemige bijmenging tot matig fijn lemig zandig en vertonen ze sterke gleyverschijnselen (Cg-horizonten). Waar het sediment geoxideerd is overheerst een roestoranje kleur, op gereduceerde plaatsen, vaak ter hoogte van vorstwiggen, is het sediment dan weer lichtgrijs of lichtbruin.

In de zuidwestelijke hoek van het terrein werd een depressie aangetroffen. Het profiel dat hier werd gezet toont onder de bouwvoor verschillende dempingspakketten met een sterk verschillend voorkomen. Op iets meer dan 1 m -Mv bevindt zich een vermoedelijk natuurlijke, zwak humeuze die vermoedelijk als begraven organische accumulatiehorizont kan geïnterpreteerd worden (Ahb-horizont). Deze laag is vermoedelijk ontstaan door accumulatie van organisch materiaal op de bodem van een waterlichaam of althans op de bodem van een depressie die gedurende lange perioden (vnl. de wintermaanden) waterverzadigd was. Ze is 25 tot 30 cm dik, zwak humeus, bruin en matig fijn zandig. Onderaan het profiel is nog net de aanzet van een blauwgrijze, matig fijn zandige en volledig gereduceerde moederbodem waarneembaar (Cr-horizont). Wellicht zijn dit weer de eolische afzettingen uit het Weichseliaan.

-in hoeverre is de bodemopbouw nog intact?

In de noordelijke dwarsseleuf en de oostelijke helft van het plangebied is een significant deel van de oorspronkelijke bodem verdwenen door afgraving. Dit is niet alleen duidelijk op het Digitaal Hoogtemodel maar blijkt ook uit de aangelegde profielen. De fluvioperiglaciale afzettingen uit het Weichseliaan werden hier in de profielen aangetroffen omdat de bovenliggende lagen reeds verdwenen zijn. Er is bovendien een zeer abrupte en vlakke grens waarneembaar tussen de Ap- en de C-horizont, zonder enige sporen van bodemvorming.

Enkel in de westelijke helft van het plangebied is de moederbodem intact. De bovenliggende paleobodem is echter ook hier grotendeels afgetopt. Slechts sporadisch zijn nog de onderste restanten van de oorspronkelijke Bhs-podzol aanwezig. De oorspronkelijke A- en E-horizonten werden nergens aangetroffen.

-zijn er (nog) bodemsporen aanwezig? Zijn deze van natuurlijke of antropogene aard?

Ondanks de aftopping van het terrein zijn er nog enkele bodemsporen aanwezig. De meeste zijn van natuurlijke aard of moeten geïnterpreteerd worden als recente verstoring. In het bijzonder in de noordelijke

dwarssleuf en de westelijke helft van werkput 2 werden veel recente verstoringen opgetekend die te associëren zijn met de bewoning die hier van de 19de tot het begin van de 21ste eeuw te situeren was. Er werden 10 archeologisch relevante sporen aangeduid die op basis van het aangetroffen vondstmateriaal en de onderlinge samenhang vermoedelijk allen te dateren zijn in de volle tot late middeleeuwen.

-op welk(e) niveau(s) manifesteren de sporen zich?

De sporen zijn direct onder de bouwvoor zichtbaar. Dit niveau bevindt zich steeds op een hoogte tussen 12,41 en 13,28 m +TAW.

-wat is de relatie tussen de bodem en de waargenomen archeologische sporen?

De sporen zijn oorspronkelijk uitgegraven vanaf het toenmalige loopvlak, bovenop de paleobodem. Enkel de dieper uitgegraven sporen reikten tot onder deze paleobodem.

-wat is de bewaringstoestand van de sporen?

Aangezien grote delen van de paleobodem, zo niet de volledige paleobodem en zelfs een groot deel van de moederbodem achteraf verdwenen zijn, spreekt het voor zich dat enkel de diep tot zeer diep uitgegraven sporen nog zichtbaar zijn in het huidige archeologische vlak. Wanneer deze worden onderzocht blijkt ook uit de ondiepe bewaring dat het merendeel van het spoor verloren is gegaan.

-maken de antropogene bodemsporen deel uit van één of meerdere structuren?

De 4 paalkuilen (S4, S7, S8 en S9) vormen een zeer duidelijke rechthoekig tot vierkant bijgebouw met zijden van 2,7 tot 2,9 m.

De aangetroffen greppels (S1, S2, S3 en S10) vertonen allen dezelfde noordwest-zuidoost oriëntatie. Of ze onderdeel uitmaken van een structuur is niet duidelijk. Gezien de oriëntatie die de natuurlijke loop van de helling volgt en het gootvormig profiel van S10 worden ze eerder beschouwd als waterafvoerende greppels die tot doel hadden het terrein te draineren.

-kan op basis van gerecupereerd materiaal uitspraak gedaan worden over de datering, behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

In het dempingsmateriaal van de depressie werd aardewerk aangetroffen uit de volle middeleeuwen. De eerste demping van de depressie is daarom vermoedelijk in deze periode te dateren. De greppels lijken slechts relatief kortstondig in gebruik geweest te zijn. Noch in het vlak, noch in de coupe op S10 zijn er aanwijzingen voor een heruitgraving en lijken de greppels in één keer gedempt te zijn. In de vulling werd mortel en regelmatig ook aardewerk aangetroffen dat in de volle tot late middeleeuwen of in de late middeleeuwen te dateren is. Dit geeft een datering *ante quem* voor de gebruiksfase van de greppels. De oriëntatie van S10 op het midden van de zuidoostelijke zijde van het bijgebouw wijst er mogelijk op dat ook het bijgebouw in deze periode te dateren is.

-zijn er indicaties voor de inrichting van een erf of nederzetting?

Neen. De aangetroffen greppels hebben allen dezelfde richting en lijken geen deel uit te maken van een structuur. Gezien de oriëntatie van de sleuven t.o.v. de greppels is het goed mogelijk dat dwarsliggende greppels werden gemist tijdens het vooronderzoek. Het profiel van S10 (gootvormig) en de oriëntatie van de greppels op de richting van de natuurlijke helling doen echter vermoeden dat de greppels een waterafvoerende en geen erf-inrichtende functie hadden.

-zijn er indicaties voor de inrichting van een funeraire ruimte? (hoeveel niveaus? Omvang? Geschatte aantal individuen?)

Neen. Er werd geen enkele aanwijzing voor een funeraire ruimte aangetroffen.

-is er een bodemkundige verklaring voor de (partiële) afwezigheid van archeologische sporen binnen het plangebied?

Een significant aandeel van het bodembestand, in het bijzonder in de noordelijke dwarsseleuf en de oostelijke helft van het plangebied is verdwenen door afgraving. Dit blijkt uit de profielen en een gedetailleerde studie van het Digitaal Hoogtemodel. Ondiep uitgegraven sporen zijn hierdoor ongetwijfeld verloren gegaan.

Hoewel de bewaring van het bodembestand in de zuidwestelijke hoek van het terrein ongetwijfeld beter is, gezien de bodem hier niet afgegraven maar net bedekt werd, worden ook hier verder geen sporen verwacht. Het is immers onwaarschijnlijk dat men in een dergelijke depressie enige structuren ging aanleggen.

-wat is de wetenschappelijke waarde van de waargenomen archeologische vindplaats? Wat betekenen de gegevens voor een aanvulling van kennisleemtes van de lokale en regionale geschiedenis? Kunnen de waargenomen archeologische sporen in verband gebracht worden met de gekende protohistorische of laat-middeleeuwse sites in de omgeving?

Alle aangetroffen sporen zijn te situeren in de volle of late middeleeuwen. Gezien de aard van de sporen, het lage aantal en de ondiepe bewaring van de sporen is de wetenschappelijke waarde echter gering. Het is onduidelijk wat de exacte functie van het aangetroffen bijgebouw is. Een vervolgonderzoek op het terrein zal naar alle waarschijnlijkheid ook geen meerwaarde bieden gezien de meerderheid van de eventuele sporen verdwenen of althans sterk aangetast zal zijn door de aftopping van het terrein.

Er werd geen enkele aanwijzing teruggevonden van de protohistorische aanwezigheid verderop in de straat. Mogelijk is ook dit te wijten aan de aftopping van het terrein.

De sporen uit de volle tot late middeleeuwen tonen aan dat er in die periode menselijke activiteit was ter hoogte van het plangebied. Gezien de aanwezigheid van verscheidene sites met walgracht en de windmolen uit de late middeleeuwen in de directe omgeving is dit niet verwonderlijk. Hoewel historische gegevens over deze sites slechts beschikbaar zijn vanaf de late middeleeuwen is het niet onwaarschijnlijk dat deze ook in de volle middeleeuwen al voorlopers hadden.

-voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (m.a.w. is behoud in situ mogelijk?)?

Alle aangetroffen archeologische sporen zijn reeds onderzocht. Er wordt verder geen waardevolle archeologische vindplaats verwacht.

-voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:

-wat is de ruimtelijke afbakening (in 3 dimensies) van de zone(s) voor vervolgonderzoek?

Gezien er geen waardevolle archeologische vindplaats verwacht wordt moet er geen vervolgonderzoek uitgevoerd worden.

-welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel methodologisch als voor aanpak van het vervolgonderzoek?

Niet van toepassing.

-welke vraagstellingen zijn voor het vervolgonderzoek relevant?

Niet van toepassing.

-zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalname zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
Niet van toepassing.

2.5.9 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

De aanleiding van dit onderzoek is de geplande bouw van 9 sociale woningen aan de Koutermolenstraat tussen huisnummers 14 en 16. Het voorgaande bureauonderzoek bood niet voldoende informatie om de archeologische waarde van het terrein te bepalen. Daarom werd een mechanische prospectie aan de hand van proefsleuven geadviseerd. Het proefsleuvenonderzoek vond plaats op 21 februari 2017 en documenteerde alle archeologisch relevante sporen in 3 parallelle sleuven, 1 dwarssleuf en 1 kijkvenster.

De aardkundige bevindingen wijzen op een afgraving van het terrein in een (sub)recent verleden. In het bijzonder in de oostelijke helft van het plangebied is een significant deel van het oorspronkelijke bodemprofiel verloren gegaan. De westelijke helft van het plangebied is minder diep afgegraven maar kent ettelijke recente verstoringen in het noorden vanwege de aanwezigheid van een huis in de 19de, 20ste en het begin van de 21ste eeuw. De zuidwestelijke hoek wordt dan weer grotendeels ingenomen door een opgevulde natte depressie.

Ondanks de aanwezigheid van een rijke protohistorische site in de directe omgeving van het plangebied is het dus niet verwonderlijk dat er slechts weinig archeologisch relevante sporen werden aangetroffen. Aardewerk uit een dempingspakket toont aan dat de depressie in de volle middeleeuwen voor het eerst gedempt werd. Verder werden vier greppelsegmenten aangetroffen die de loop van de natuurlijke helling volgen en wellicht te interpreteren zijn als drainagegreppels. Het aardewerk uit de vulling van de greppels geven een *ante quem* datering van de volle tot late middeleeuwen. De enige paalsporen vormen een 4-palig bijgebouw met zijden van 2,7 bij 2,9 m. Uit de coupes blijkt dat ze slechts zeer ondiep bewaard zijn. Er werd geen materiaal aangetroffen in de paalkuilen. Een van de greppels is loodrecht op het midden van de zuidoostelijke zijde van het bijgebouw geïoriënteerd en wordt er ook door onderbroken. Dit wijst er mogelijk op dat ook het bijgebouw in de volle tot late middeleeuwen moet gedateerd worden. Het is niet duidelijk of het bijgebouw als spieker fungeerde of een andere functie had.

Vanwege de slechte bewaring van de aangetroffen sporen en de, op basis van de aardkundige gegevens, lage verwachting op het aantreffen van verdere archeologisch relevante sporen die een significante meerwaarde kunnen bieden wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

2.5.10 Samenvatting voor een niet gespecialiseerd publiek

De aanleiding van dit onderzoek is de geplande bouw van 9 sociale woningen aan de Koutermolenstraat tussen huisnummers 14 en 16. Het voorgaande bureauonderzoek kon niet aantonen of het terrein archeologisch gezien waardevol was of niet. Daarom werd op 21 februari 2017 een vooronderzoek op het terrein zelf uitgevoerd aan de hand van 4 proefsleuven. Deze sleuven werden verspreid over het terrein aangelegd om zo een representatief beeld te verkrijgen van het archeologisch potentieel van het terrein.

De aardkundige gegevens die verkregen werden tijdens dit vooronderzoek wijzen op een afgraving van het terrein in een recent verleden. Zeker in de oostelijke helft van het terrein heeft deze afgraving mogelijk een groot deel van de daar eventueel aanwezige archeologische sporen verwijderd. Enkele dieper uitgegraven archeologische sporen werden toch nog teruggevonden maar daarvan was slechts het laatste restje van de onderkant bewaard.

Op basis van het aardewerk dat werd aangetroffen in deze sporen weten we dat men in de volle tot late middeleeuwen (ruwweg de 11de tot 16de eeuw) het terrein heeft proberen droogleggen door het dempen van een natte depressie en het aanleggen van enkele drainagegreppels. Ook heeft men vermoedelijk in

deze periode een vierkant houten bijgebouwtje opgetrokken met zijden van 2,7 tot 2,9 m en in elke hoek een paal. Het is niet duidelijk of dit bijgebouw diende voor de opslag van geteelde gewassen of dat het een andere functie had.

De sporen die werden aangetroffen werden volledig gedocumenteerd en onderzocht. Op basis van dit onderzoek wordt de kans op verdere archeologisch waardevolle sporen ter hoogte van het plangebied laag geacht. Een vervolgonderzoek wordt daarom niet geadviseerd.

Figuur 52: Syntheseplan met de samenvatting van alle gegevens uit het vooronderzoek (bron: GRB).

Deel 3: Bibliografie

Inventaris Onroerend Erfgoed

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Bourgeois J., Meganck M., Semey J. 1998. Cirkels in het land. Een inventaris van de cirkelvormige structuren in de provincies Oost- en West-Vlaanderen II, *Archeologische Inventaris Vlaanderen, Buitengewone Reeks 5*.

Demey D. 2013. Archeologisch vooronderzoek begraafplaats Kortemark, *Ruben Willaert Rapport 33*.

De Groote K., 2008. Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw), *Relicta Monografieën 1*.

De Gryse J., Thys C., Van Goidsenhoven W., De Tollenaere J., Willaert A. 2017. *Koutermolen (Kortemark, West-Vlaanderen). Archeologienota met uitgesteld traject. Deel 1: resultaten van het bureauonderzoek*.

Van Ranst E., Sys C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

Deel 4: Bijlagen

4.1 Plannenlijst

Figuurnummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14/11/2016
Figuurnummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14/11/2016
Figuurnummer	3
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Verstoorde zones
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2017
Figuurnummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend
Figuurnummer	5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie projectgebied (winteropnamen)
Aanmaakschaal	Middenschallig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2015
Figuurnummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/11/2016
Figuurnummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/11/2016
Figuurnummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartaair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/11/2016
Figuurnummer	9
Type plan	Bodemkaart

Onderwerp plan	Bodemkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/11/2016
Figuurnummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosie/perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/11/2016
Figuurnummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/11/2016
Figuurnummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend
Figuurnummer	13
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	18/11/2016
Figuurnummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777
Figuurnummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1840
Figuurnummer	16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Popp
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879
Figuurnummer	17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie projectgebied (zomeropnamen)
Aanmaakschaal	Kleinschalig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971
Figuurnummer	18
Type plan	Orthofoto

Onderwerp plan	Locatie projectgebied (zomeropnamen)
Aanmaakschaal	Kleinschalig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990
Figuurnummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie projectgebied (winteropnamen)
Aanmaakschaal	Middenschallig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003
Figuurnummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie projectgebied (winteropnamen)
Aanmaakschaal	Middenschallig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2015
Figuurnummer	21
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Aanduiding CAI polygonen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/11/2016
Figuurnummer	22
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Projectgebied t.a.v cultuurhistorisch kader
Aanmaakschaal	Middenschallig
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2015
Figuurnummer	23
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Syntheseplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/1017
Figuurnummer	24
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie projectgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	14/11/2016
Figuurnummer	25
Type Plan	Opgravingsplan
Onderwerp plan	Opgravingen Koutermolenstraat uit 1992
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Onbekend
Datum	Onbekend
Figuurnummer	27
Type Plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Figuurnummer	28
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Voorstel Proefsleuven
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/02/2017
Figuurnummer	29
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Sleuvenplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/02/2017
Figuurnummer	33
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Thematische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/02/2017
Figuurnummer	34
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Hoogtes maaiveld en archeologisch vlak
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/02/2017
Figuurnummer	35
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Bodemprofielen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/03/2017
Figuurnummer	37
Type Plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Reliëf
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/03/2017
Figuurnummer	40
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Aardkundige variatie
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/03/2017
Figuurnummer	41
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Thematische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/02/2017
Figuurnummer	43

Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Uitsnede thematische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	24/02/2017
Figuurnummer	48
Type Plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Oriëntatie greppels t.o.v. reliëf
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/03/2017
Figuurnummer	52
Type Plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Syntheseplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/03/2017

4.2 Sporenlijsten

PUTNR	VLAKNR	SPOORN	AARDSPOR	HOOFDKLEUR	NEVENKLEUR	INSLUITSEL
2	1	1	GR	GR	BE	
2	1	2	GR	GR	BE	MOR, AW
3	1	3	GR	BR	GR	MOR, AW
5	1	4	PK	BL	GR	HK
3	1	5	DEP	BL	BR	GLS, BK, MXX
4	1	6	DEP	BL	GR	
5	1	7	PK	BL	BR	
5	1	8	PK	BL	GR	
5	1	9	PK	BL	GR	
5	1	10	GR	GR	BL	MOR, AW
5	1	998	NV	GR	ZW	
1	1	999	REC	BR	GR	

4.3 Vondstenlijsten

VONDSTNR	PUTNR	SPOORN	VULLINGNR	INHOUD
1	2	2	1	AW
2	3	3	1	AW
3	3	5	1	AW
4	4	6	2	AW
5	5	10	1	AW
6	5	10	1	AW

4.4 Inventaris

Vnr	Inh	N	Gewicht (g)	Periode	Soort	Opmerking
1	AW	10	94	ME; MEL	Grape, grijs aardewerk (rand, oor, wand)	Afgebroken oor, één fragmentje heeft een iets andere kern
2	AW	2	8	MEL	Rood aardewerk (wand)	
3	AW	13	113	ME	Lokaal roodbeschilderd (imitatie Pingsdorf) (wand + bodem)	Vaag rode verf aanwezig
4	AW	1	16	ME; MEL	Pan, rood geglaazuurd aardewerk (rand)	Roetaanslag op buitenkant, glazuur aan binnenkant
5	AW	3	7	ME; MEL	2 grijs (wand), 1 rood (wand)	
6	AW	1	6	ME; MEL	Rood aardewerk (rand)	

4.5 Monsterlijst

Vondstnr	Put	Vlak	Spoor	Vulling	Monster
7	5	1	4	1	MHK

4.6 Dagrapport

Dagrapport Kortemark Koutermolen: Dinsdag 21/02/2017

Weersomstandigheden: Bewolkt, af en toe motregen.

Personeel: Erik Verbeke (veldwerkleider, assistent-aardkundige)

Fedra Slabbinck (assistent-archeoloog)

Wetenschappelijk adviseurs: Dieter Demey (senior archeoloog, Ruben Willaert bvba)

Externe specialist(en): Er werden geen externe specialisten gecontacteerd.

Werkzaamheden en interpretaties: Het volledige plangebied werd onderzocht a.d.h.v. vier proefsleuven en één kijkvenster. Het plangebied is zwaar verstoord, vooral in de noordwestelijke helft en het uitsteeksel in het noorden. Ter hoogte van het kijkvenster in het zuiden werd een 4-palig bijgebouwtje aangetroffen. De paalkuilen waren slechts ondiep bewaard. Een in doorsnede scherp afgelijnde greppel ligt er vlakbij en is mogelijk contemporain gezien ze plots eindigt op het midden van de zuidoostelijke zijde van het bijgebouwtje. In de greppel werd middeleeuws aardewerk aangetroffen. In het westelijke deel van het plangebied is een grote, gedeeltelijk recent opgevulde depressie aanwezig. Op basis van de referentieprofielen wordt vermoed dat het oostelijke deel van het plangebied afgetopt is.

Strategische en belangrijke praktische keuzes: Gezien de overwegend recente aard van de depressieopvullingen en het benodigde grondverzet, werd besloten het vlak niet aan te leggen op de bodem van de depressie. Het referentieprofiel toonde immers aan dat het een natte depressie betreft waarin geen sporen te verwachten zijn. Ook de kans op vondstmateriaal is klein gezien de beperkte ontwikkeling van een paleobodem en het ontbreken van sporen van veenontwikkeling. De kosten van het extra grondverzet wogen met andere woorden niet op tegen de verwachte kenniswinst.